

REGISTER B. NO. 156

श्री

पु. २० अ.

सं. १६९०

अंक ५ भा.

जैनधर्म प्रकाश.

आपण.

शिसरिणीवृत्तम्.

धनं दत्तं वित्तं जिनवचनमभ्यस्तमखिलं ।
 कियाकाहं चंदं रचितमपनी सुतमसकृत ॥
 तपस्तिष्ठं तप्तं चरणमपि यीर्षं विरतरं ।
 गोचेषिते भावस्तुषवमवस्तवमफसम् ॥ १ ॥

—

मगद कर्ता.

श्री जैनधर्म प्रसारक सभा.

भावनगर

अनुक्रमिका

१ आत्मोपदेश.

६७

२ जैनी पांथनभाषाणी योजना.

६८

३ जैन श्वेतांबर शुशुक्षु वर्गने नम्र विज्ञप्ति.

१०४

४ ललितान्ग कुमार.

११७

अभ्युपनिषद्

“अभ्युपनिषद् पर्वोत्पत्ति प्रिन्टीम प्रेस” भा.

नथुसाध रतनशंकर भारद्वाजाभाष्ये भा.

वर्ष संवत् २४३०

शके १८२६

सने १८०४

वार्षिक मूल्या ३१)

पोस्टेज चार आना.

ચોપાનિયું રખડતું મુકીને આશાતના કરવી નહી.

નવી બુકોની જાહેર ખબર.

અમારી તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલા વેચાણ બુકના લીસ્ટ તથા તેના વધારા ઉપરાંત નીચેની બુકો પણ અમારી ઓફીસમાંથી મળશે.

૧ શ્રી ચંદ્રરાજના રાસ અર્થ સહિત. ૨-૮-૦

૨ શ્રી પ્રભાણુનયતત્વાલોકાલંકાર ગ્રંથ મૂળ. શ્રી બનારસ જૈન પાઠશાળા તરફથી હાલમાં છપાયેલ છે. ૦-૭-૦

૩ શ્રી આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર (છુટા પાના) ૦-૫-૦

૪ શ્રી બે પ્રતિક્રમણ સૂત્ર ગુજરાતી રીલા છપાવી મેંદા અક્ષર વાળી અમારા તરફથી છપાવવામાં આવી છે.

પરચુરણ આલોકો માટે.

૬-૨-૬

જૈનશાળામાં તથા ઇનામ માટે.

૦-૨-૦

૫ શ્રી રત્નશેખર રત્નવતી કથા. ૮-૪-૦

૬ શ્રી ચોવીશી સંગ્રહ (શાસ્ત્રી) ૩-૦-૦

૭ શ્રી વિવિધ મૂળ સંગ્રહ (ગુજરાતી) ૧-૮-૦

૮ શ્રી ગીરનાર મહાત્મ્ય. ૧-૮-૦

૯ શ્રી જંબુસ્વામીનો રાસ (ગુજરાતી) ૦-૬-૦

૧૦ શ્રી દેશનાશતક બાપાંતર. ૦-૨-૦

૧૧ શ્રી ધર્મ પરિક્ષા કથા (મૂળ સહીત) ૧-૮-૦

૧૨ શ્રી ઉપમાત ભવપ્રપંચ બાપાંતર ૧-૦-૦

૧૩ શ્રી ચંદ્રશેખરનો રાસ. ૧-૦-૦

૧૪ શ્રી હંકક હિતશિક્ષા (ગમ્પદિપિકા સમીર) ૦-૮-૦

૧૫ શ્રી શુદ્ધ સિદ્ધાંત સમાચારી. ૦-૮-૦

૧૬ શ્રી પૂર્વદેશ તીર્થ સ્થાવનાવળી (પાકા પુઠાની) ૦-૫-૦

૧૭ શ્રી સમકિત વિષે નિબંધ. (હિંદુસ્થાનીમાં) ૦-૬-૦

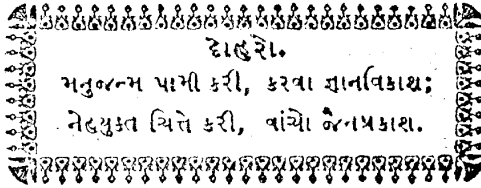
૧૮ શ્રી ચરિતાવળી ભાગ ૧ લો. ૧-૪-૦

૧૯ શુનિ વૃદ્ધિચંદ્ર ચરિત્ર. ૦-૪-૦

૨૦ શ્રી કેશરીઆજી તીર્થનો વૃત્તાંત. ૦-૨-૦

૨૧ શ્રી પાર્શ્વનાથનો વિવાહલો. ૦-૨-૦

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ

પુસ્તક ૨૦ મું. શાકે ૧૮૨૬ સં. ૧૮૬૦ આવણ અંક ૫ મો.

ૐ નમસ્તત્વજ્ઞાય.

આત્મોપદેશ.

પદ્ય.

પહેરી ચોળી લટકા મટકા કરતાં ચાલ્યાં. (એ રાગ)

શાળો ચાને મગતા વશ થૈ શું મૂર્ખ માયે?
 મિથ્યા જ્ઞાને ફાગટ ઘરખાયા મનમાં રાયે. (ટક)
 સહ શુદ્ધ વચનામૃત પીને, કર વિવેક તું સ્થિર થૈને;
 સિદ્ધ રહે અધિવેષ્ટા થૈને, જળ રહેશે શું ઘડે કાયે? શા. મિં ૧
 કાળ અનાદિ થપી, મિથ્યા દુર્ગથે નશ્તી;
 છાકયો છાકયો ભ્રમમાં ભૂલ્યો પણ મુખ રાતું શું રહે તમાયે? શા. મિં ૧
 માયા પ્રપંચજ ખોટો, ભ્રાન્તિ પમાડે તોટો;
 જાણી હવે ધા.....માં કહું સાચે. શા. મિં ૩

શાન્તિ જિન શેવે શાન્તિ, આવે અપૂર્વ શાન્તિ;
 ભજિ લે ભજિ લે જિનવરને ભજ લે,
 જૈનસેવક જૈનને કદાપિ નહિ પાયે. શા. મિં ૪
 “જૈનસેવક થવાને જિજ્ઞાસુ.”

૬૮

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

શ્રી જિનેશ્વર પ્રતિ પ્રાર્થના.

શાર્દૂલ વિકીરિતમ્.

ચુન્યે ઇદ્દજ જૈન-સેવકપણું, સદ્ભાગ્યથી સાંપડે,
 સમ્યગ્ રત્નત્રયે યથાર્થ ગુણની શ્રેણી વિગે જે ચડે;
 તે આ લેખક જૈનસેવક વિગે ભાવાર્થ ભારે નહી,
 ઇચ્છે હે જિનનાસ! આશ યૂરશો નિશ્ચે કૃપાથી સહ. ૧

જૈની વાંચનમાઝાની યોજના સંબંધી

અમારા વિચાર.

હાલમાં ત્રણ ચાર અઠવાડીયાથી આ વિષય વધારે ચર્ચાના લાગ્યો છે તેનો જન્મ **મી. દોલતચંદ પુરપોરામ ખરેડીઆએ** હાલમાં બહાર પાડેલી તે સંબંધની યોજનાથી થયેલો છે. જૈન પત્રમાં તે સંબંધની યોજના બહાર પડ્યા પછી ત્રણ ચાર લેખકોએ તે સંબંધના પોતાના વિચારો જૈન પત્રદ્વારા પ્રગટ કર્યા છે. આ બાબત ખાસ આવશ્યકતાવાળી હોવાથી એ સંબંધના અમારા વિચારો ટુંકાણમાં અહીં પ્રગટ કર્યા છે.

આ વિષય જેવો જરૂરનો છે તેટલોજ દીર્ઘદષ્ટિ વાપરવાનો છે. કારણ કે વારંવાર કંઈ નવી નવી વાંચનમાળા બનતી નથી. સરકારે કેળવણી ખાતામાં શરૂ કરેલી **હોમ વાંચનમાળા** પણ બહુ વર્ષના અંતે ઘણા વિદ્વાનોના પ્રયત્ન પ્રયત્નવું પરિણામ છે. સારે આપણા જૈનવર્ગમાં ચલાવવા યોગ્ય વાંચનમાળા પણ હાલમાં આપણા વર્ગમાં વર્તતા તમામ વિદ્વાનોના એકત્ર વિચાર અને પૂરતા પ્રયત્નવડેજ બનવાની જરૂર છે. તેને માટે ખાસ એક કમીટી નિમવાની જરૂર છે અને દરેક યુકમાં કેટલા કેટલા પાક, ક્યા ક્યા વિષયના અને કેવી રીતના હોવા જોઈએ તે નક્કી કર્યા પછી અમુક વિદ્વાનોને તે કાર્ય સોંપવું જોઈએ. તેઓ દરેક યુક તૈયાર કરે એટલે તેની વધારે નહીં

જૈની વાંચનમાળાની યોજના.

૯૯

કસી, દરેક મેમ્બર તરફ મોકલી, તેઓને તેના પર વિચાર ચલાવવાનો અવકાશ આપી, ત્યારબાદ એકઠા મળી દરેક યુક પસાર કરવી જોઈએ. આતો માત્ર તે સંબંધમાં કેમ પ્રવૃત્તિ કરવી તેનું ધોરણ કહેવાયું, પણ વાંચનમાળા કેવી હોવી જોઈએ તે જણાવવાની ખાસ આવશ્યકતા છે.

આ વાંચનમાળાના સંબંધમાં પ્રથમ ધ્યાનમાં રાખવાનું એ છે કે વાંચનમાળા બનાવવામાં મુખ્ય હેતુ શો છે? ને જાણ હેતુ શો છે? મુખ્ય યોજના બધાર પાડનારે અને તે પર વિચાર આપનારે મુખ્ય હેતુ ધાર્મિક જ્ઞાન મેળવવાનો ધ્યાનમાં રાખીને લખેલું છે એમ અમારા ધ્યાનમાં આવે છે; પણ અમારા વિચાર પ્રમાણે વાંચનમાળાનો મુખ્ય હેતુ ગુજરાતી ભાષાનું જ્ઞાન આપવાનો છે અને જાણ હેતુ નીતિ સંબંધી સારું શિક્ષણ આપવા ઉપરાંત ધાર્મિક બોધ આપવાનો છે. પણ તેની અંદર ગુજરાતી ભાષાને બદલે માગધી ભાષાનું તથા સંસ્કૃત ભાષાનું સંમિશ્રણ હોઈ શકે નહીં. આ તો ગુજરાતી વાંચનમાળા બનાવવાની છે તો તેની અંદર ધાર્મિક અનેક વિષયોનો બાળકની શક્તિના પ્રમાણમાં બોધ મળી શકે તેવા પાઠોની જરૂર છે પણ તેની અંદર સામાયિકના, ચૈત્યવંદનના કે પ્રતિક્રમણના સૂત્રો દાખલ કરવા તે ગુજરાતી વાંચનમાળામાં કેવી રીતે સમાઈ શકે તે વિચારણાનો વિષય છે.

સાત ચોપડી શિખેલા બાળકો પણ ગુજરાતી ભાષાના સારા વિદ્વાન થઈ શકતા નથી એમ હાલ કહેવાય છે. કારણ કે ગુજરાતી ભાષામાં લખાયેલી અનેક યુકો તથા લેખો વાંચીને સમજવા કે સમજાવવા તેઓને મુશ્કેલ પડતા દૃષ્ટિગોચર થાય છે તો પછી આપણે જ્યારે ગુજરાતી વાંચનમાળામાં બીજી ભાષાનો કેટલોક ભાગ ઉમેરીએ ત્યારે તેટલો ભાગ ગુજરાતી ભાષાનો કમી થવાથી તેના બળુનારા ગુજરાતી ભાષામાં વધારે કાચા રહે તે દેખીતું છે.

વળી મી. ખરેડીઆએ જે યોજના બહાર પાડી છે તેમાં ત્રીજી ચોપડીમાં એ પ્રતિક્રમણ અને ચોથી ચોપડીમાં પાશ્વીક પ્રતિક્રમણ સંબંધી બધા સૂત્રો અર્થ સહિત દાખલ કરવાનું જણાવે છે. તો વાંચનમાળામાં શું કંઈ કરવાના પાઠો હોઈ શકે? હાલની વાંચનમાળામાં તેવા પાઠ છે? અને પ્રતિક્રમણ સૂત્ર મૂળ દાખલ કરવા તેનો હેતુ કંઈ કરાવ્યા શિવાય પાર પણ પડી શકે? વળી ત્રીજી ચોપડી બળુનાર ૭-૮ વર્ષનો છોકરો એ પ્રતિક્રમ-

૧૦૦

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

જીના અર્થ સમજ-ધારણ કરી શકે? આ બધી બાબતોનો વિચાર કરવાથી સમજ શકાશે કે યુજ્જરાતી વાંચનમાળામાં એનો સમાવેશજ થઈ શકતો નથી. કારણ કે વાંચનમાળાના પાઠ મોઢે કરવાના હોતા નથી. તે સાથે દાતના સરકારી સ્કુલમાં આપતી પ્રેખાણીના ક્રમને જોખણીયું જાન વધારે આપવાનો દોષ આપવામાં આવે છે, તે દોષ આ પ્રમાણે ચર્ચાથી તો તદ્દન વર્દિજ પામશે. કારણ કે પ્રતિક્રમણના સ્ત્રોત કહે કરાવવાજ નંદેજએ તે શિવાય તે બહુધા નિરર્થક થઈ પડે તેમ છે.

કદિ અર્થજ્ઞાનની મુખ્યતા સમજવામાં આવતી હોય તો મૂળ દ્રાખલ કરવાની આવશ્યકતા શું છે? કારણ કે ત્રીજી ચોથી ચોપડી બજુનારની જોડલી ધારણાશક્તિ હોવા સંબંધ નથી કે તે બતાવેલા ક્રમ જેટલું મૂળ ને તેનો અર્થ ધારણ કરી શકે.

મી. બરોડીઆએ ત્રીજી ચોપડીથીજ સંસ્કૃત વ્યાકરણની શરૂઆત કરવાની યોજના દર્શાવી છે, પરંતુ હવે ત્યાં તો યુજ્જરાતી વ્યાકરણ સમજવાની યોગ્યતા ધારવામાં આવે છે તેને સંસ્કૃત વ્યાકરણ શીરોતે સમજાવી કે બાળાત્રી શકાય? અલખત સંસ્કૃત ભાષાની સદજ શરૂઆત વાંચની છટ્ટીથી કરી શકાય પણ તેના કાંઈ વાંચનમાળામાં પાક ન હોય. તેને માટે તો એવી નાની નાની વ્યાકરણની છુક નંદેજએ કે નંદે સાથે ચત્રાવવામાં ઉપયોગી થાય.

બાદ પહેલી ચોપડીથી દરેક ચોપડીમાં સ્તવનો દ્રાખલ કરવા વિચાર જણાવ્યો છે. સ્તવનો પ્રાચે રાગ રાગણીમાં કે દેશી રાગમાં હોય છે, તે પહેલી ચોપડીથી કેવી રીતે શિખતી શકાય? તેને માટે તો માત્ર દોહરા કે ચોપાઈજ હોવી જોઈએ. આગળ ઉપર પણ બનતા સુધી અક્ષરમેળ કે માત્રામેળવાળા છંદોમાં બતાવેલી કવિતાઓ હોવી જોઈએ. તેમાં સ્તવનો સાલી શકે નહીં. બલે સ્તવનોમાં સમાવેલા પરમાત્માની સ્તુતિનો યા અક્ષરમાની નિદાનો બતાવે તેમાં સમાવવામાં આવે.

આટલી હકીકત ઉપરથી મી. બરોડીઆએ જણાવેલી યોજનામાં કેટલો ફેરફાર કરવાની આવશ્યકતા છે તે સમજ શકાશે, પણ હવે તેવી વાંચન માળામાં શું હોવું જોઈએ તે જણાવવાનું બાકીમાં રહે છે તે આ નીચે દર્શાવીએ છીએ.

જૈન વાંચનમાળાની યોજના.

૧૦૧

ગુજરાતી વાંચનમાળા જે હાલ સરકારી સ્કૂલોમાં ચલાવવામાં આવે છે તે આખી આખી અચોક્ક માનવા બીજકુલ કારણ નથી. તેમાંના ઉપ-યોગી અને અનિરોધી પાઠો આખી સ્વીકારવા અને જેટલા તેમાંથી બાદ કરવામાં આવે તેને બદલે જૈનતત્ત્વ જ્ઞાન તેમજ ધાર્મિક ક્રિયાઓનું જ્ઞાન આપે તેવા પાઠો, ધાર્મિક ઉત્તમ પુરોના હાથમાં ચરિત્રો, સતીઓના ચરિત્રો, પદ્યરચનામાં ધાર્મિક જ્ઞાન મળે તેવી દોહરા ચોપાઇ અને વૃત્તોવાળી કવિતાઓ, તીર્થોના વર્ણન, તીર્થોના ચક્રાત્મક અને જૈનવર્ગની ઉચ્ચતા બતાવનારા બનેલા બનાવેલા વર્ણન વિગેરેના પાઠો નવા બનાવીને દાખલ કરવા જોઈએ.

ગુજરાતી પદ્યોથી ચોપડીમાં નવકાર મંત્ર મૂળ દાખલ કરવામાં આવે તો અડધાજ જણાતી નથી. પરંતુ તેનો અર્થ અને તેનું વિશેષ સ્વરૂપ બીજા ચોપડીથી મળતું મળતું દરેક બુકમાં ક્રમસર આપવું. વાર્તા વિભાગમાં ઉત્તમ પુરોના અને સતીઓના ચરિત્રો હાથમાં પાકરે બનાવી બીજા ચોપડીથી ક્રમે ક્રમે વધતા વધતા પ્રમાણમાં ને સંખ્યામાં સાતમી સુધી આપવા, તે સાથે ને દરેક પાઠની નીચે તેનો રહસ્ય-જે જે ગુણ તે ચરિત્રના નાયકમાં મુખ્યપણે રહેલો હોય તેનું અનુકરણ કરવાની પ્રેરણા થાય તેવી રીતે દાખલ કરવો.

દેવ, ગુરુ, ધર્મનું સામાન્ય અને વિશેષ સ્વરૂપ, જૈનના અને અન્ય મતના પર્વોનું સ્વરૂપ, તેમાં થતી ક્રિયા અને તેમાં રહેલું રહસ્ય તેમજ તેથી પ્રાપ્ત થનાર લાભ અને હાની-સાદી બાબતોમાં સમજ શકે તેવી રીતે-જુદા જુદા પાઠો કરીને સમાવવું. જેથી સ્વતઃ વગર કહે અન્ય ઉપર અડગી અને જૈનશાસ્ત્રમાન્ય દેવ, ગુરુ, ધર્મ તથા પર્વ ઉપર રૂચી પ્રાપ્ત થાય.

નવા તત્ત્વો પૈકી પ્રથમ જીવનું અને પુણ્યનું સ્વરૂપ, પુણ્યબંધના કા-રણો; પછી અજીવનું અને પાપનું સ્વરૂપ, પાપબંધના કારણો; ત્યારપછી જીવના સ્વરૂપમાં કર્મ સંબંધી ચ્યુતિચિત્તાર, ઉત્તમ અનુત્તમ કરણી તરીકે આશ્રવ સંવરણી સમજણ; તપ કરવાની આવશ્યકતામાં શરીર સુખાકારીના ખાસ કારણ તરીકે સમજાવતી અને છટ્ટી કે સાતમી ચોપડીમાં છેવટે મોક્ષ-નું કે સિદ્ધનું સ્વરૂપ-આ બધું નવા નવા પાઠો બનાવીને વાંચનમાળામાં ક્રમસર દાખલ કરવું જોઈએ કે જેથી બાળકો પોતપોતાની શક્તિ અનુ-સાર તેનું જ્ઞાન મેળવવા ભાગ્યશાળી થાય.

૧૦૨

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

આર બાવના અને મૈત્ર્યાદિ આર બાવનાને તો આગા બહી નથી નજર નેત્રએ. બીજાઓ બાનુબાવ વધારવાના વિષયી નવા મંદળ સ્થાપે છે ત્યારે જૈનોને આરે આસ મૈત્રાબાવના તે હેતુ શિદ્ધ કરી આપે છે, પ્રગોદ બાવના કાંઈનું સમગ્ર જન્યમન કરે છે, કષ્ટબાવના દવાને શિખરે પંચા-આડે છે અને માન્યસ્થબાવના તો અનેક પ્રકારનું શિદ્ધાણુ પૂરું પાડે છે. આ બાવનાઓના પાડો આસ બનાવવા નેત્રએ.

આ બધી બાબતો સાથે હાલના પદાર્થવિજ્ઞાન શાસ્ત્ર કરતાં બહુ જાણી પ્રતિનું આપણું પદાર્થવિજ્ઞાન શાસ્ત્ર (૧૬ દ્રવ્યોનું સ્વરૂપ) એવી રીતે તે વિષયના પ્રવીણ પુરૂષો પાસે પાડો બનાવરાવીને દાખલ કરવું નેત્રએ કે હાલની નવી રોશનીમાં મોહ પામેલા લોકો પણ કાન પકડી જૈનશાસ્ત્ર એ બાબતમાં પરિપૂર્ણ સ્થિતિવાળું છે એમ કયુલ કરે. આ બાબત બહુ સુરક્ષે છે, પરંતુ એની આવશ્યકતા પણ એટલીજ છે કારણકે હાલના શોધક પુરૂષો નવી નવી શોધ બહાર પાડી જો મહત્વ મેળવે છે તેવી મહત્વવાળી વા-તો જૈનશાસ્ત્રમાં પ્રથમથીજ સમાયેલી છે એવી ખાતરી કરી આપવાની જરૂર છે.

પ્રથમની વાંચનમાળાની કવિતા પૈકી કેટલીક બીજી ચોપડીથીજ પ્રાપ્ત કાઢી નાંખવાની જરૂર પડે તેવી છે તો પણ રચનામાં પ્રવીણ હોય તેવી પાસે હોદરા ચોપાછ વિગેરેમાં તે તે બાબતો જૈન શૈલીથી વિપરીત ન પડે તેવી રીતે સમાવી નવી કવિતાઓ બનાવરાવવી. આ કામ બહુ કઠણ શબ્દ રચના લાવનાર વિદ્વાનો પાસે કરાવવાનું નથી; પણ સાદી ભાષામાં, સાદા શબ્દોમાં, સહજે શિખામણુ મળે તેવી ઢબમાં, કરિતા બનાવવાના કુદરતી અભ્યાસી પાસે કરાવવી યોગ્ય છે. કેટલીક વખત સૂરમ વિચાર લખવો સ હલો પડે છે પણ તેને સાદી ભાષામાં સમજાવવો સુરક્ષે પડે છે તે વાત આ પ્રસંગે ધ્યાનમાં રાખવા યોગ્ય છે.

હવે દરેક શુદ્ધમાં કેટલા પાદ નાંખવા? તેમાં જુની વાંચનમાળામાંથી કયા કયા ને કેટલા લેવા? નવા પાદ કયા કયા વિષય પર ને કેટલા બનાવવા? અને કવિતાઓ જુની કઈ કઈ રાખવી અને નવી કેટલી તેમજ કયા વિષયપર બનાવવી? આ બધાનો નિર્ણય કરવો બાકીમાં રહે છે, પણ પ્રથમ અમે ઉપર બતાવેલા વિચાર ઉપર આપણો વિદ્વાન વર્ગ ધ્યાન આપે અને તે ધોરણુ જો વાસ્તવિક લાગે તો પછી એ સંબંધમાં પણ વધારે

જૈની વાંચનમાળાની યોજના.

૧૦૩

ખુલાસો પ્રગટ કરશે. કારણકે આજ સુધીમાં જે બે ચાર વિદ્વાનોએ પોતાના વિચારો જણાવ્યા છે તે યી. બરોડીયાની યોજનાને અનુસરતાજ ન્તાવેલા છે. અમારી ધારણા કેટલેક અંશે તેથી તદ્દન જુદા પ્રકારનીજ છે, તો આ લેખ વાંચ્યા બાદ જેમણે પોતાના વિચારો જણાવેલા છે તેઓ તેમજ જેમણે પોતાના વિચારો હજુ સુધી કાંઈ પણ જણાવેલા નથી તેઓ પણ પોતાના વિચાર આ માસિકદ્વારા યા જૈન પત્રદ્વારા જણાવશે તો ત્યારપછી આગળ વિચાર ચલાવવો અનુદૂળ પડશે.

આ નવી વાંચનમાળા બનાવવાનું કામ અમને તો એટલું બધું મુશ્કેલ લાગે છે કે તેને માટે જોઈતી પૂરતી વિદ્વાતાવાળા વિદ્વાનો આપણમાં દૃષ્ટિએ પણ પડતા નથી. કારણકે આ કામ શુજરાતી વાંચનમાળા બનાવવાનું છે તે સાથે તેની અંદર ધાર્મિક શિક્ષણ મળે તેવા પાઠો બનાવીને લખાવ કરવાના છે અને હાલમાં વિદ્વાન ગણાતા યી. એ. ને એમ. એ. થ. ચેલા ટેનન્ટુઓમાં વાસ્તવિક તો શુજરાતી ભાષામાં પણ પૂરા વિદ્વાન ગણાય તેવા પ્રાચે જણાતા નથી તેમ ધાર્મિક શિક્ષણ લીધેલાઓનો તો તેમાં પ્રાચે અભાવજ દૃષ્ટિએ પડે છે. ત્યારે જેનું એ કાર્ય છે તેને એનું જ્ઞાન નથી અને જેને જ્ઞાન છે તેઓ શુજરાતી ભાષાના લેખક નથી. આ એકાએક ન ટાળી શકાય તેવી મુશ્કેલી છે. કેમકે સામાન્ય જ્ઞાનથી કાંઈ તે વિષયના પાઠો લખી શકાતા નથી. પાઠો લખવા માટે તો તે તે વિષયનું વિશેષ જ્ઞાન મેળવેલું હોવું જોઈએ. ત્યારેજ ધીમને સહજ બોધ મળે તેવા પાઠ લખી શકાય તેમ છે. એટલા માટે આ કાર્યમાં પ્રવીણ મુનિમહારાજઓમાં જેમણે આપણી શુજરાતી ભાષા વિગેરેનું વ્યવહારિક જ્ઞાન પણ સારી રીતે મેળવેલું હોય (એવા બેચાર મુનિરાજ દૃષ્ટિએ પડે છે) તેમની મદદની પૂરી આવશ્યકતા છે કે જેથી કોઈપણ પાઠમાં જૈન શૈલી વિરૂદ્ધ વાક્ય આવે નહીં. તે સાથે અન્ય મતના યા અન્ય કોમના કે અન્ય જાતિના શુજરાતી ભાષામાં વિદ્વાન ગણાતા હોય તેમની મદદ લેવાની પણ આવશ્યકતા છે કે જેથી ભાષા કોપ થીકુલ ન આવે. આ વાંચનમાળા છે, આમાં બારાકરીનો કોઈ પણ વિભાગ ફરફાર ચાલી શકે તેમ નથી. વળી તેવા વિદ્વાનો વિદ્યાર્થીઓની મદદ-ધારણ શક્તિનું પણ અનુમાન કરી શકે જેથી આવા કે આટલર પાઠ તે તે જુકના ભણનારાને અનુદૂળ પડશે કે કેમ? તેનો વિચાર જતાવી તેમાં ઘટનો ફરફાર કરાવી શકે.

૧૦૪

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

આ ઉપરથી એવો સાર લેવાનો નથી કે આ કામ તદ્દન આશ્વર્ય છે, પણ તેને સહેલસુતર માની લઈ ખીજી વિદ્વાનો દાંડી કરે તેવી સ્થિતિમાં વાંચનમાળા બહાર પાડવામાં આવે તેમ ન થતા માટે આ સૂચના માત્ર છે. બાકી પ્રયાસથી અસાધ્ય એવું પ્રાચે કોઈ કાર્ય હોતું નથી પરંતુ કાર્યને બરાબર સમજીને, યોગ્ય રીતે મનજીવન લાગવડે કામ લેવાનું જોઈએ. એટલી ખાસ શુદ્ધ ચિંતકરણની અમારી વિજ્ઞાપના છે. હાલ વધારે લખવાની આવશ્યકતા નથી.

(જૈન શ્વેતાંબર મુમુક્ષુ વર્ગને નમ્ર વિજ્ઞાપિ.)

“આપણો સુધારો.”

(Self Improvement.)

મારા વડાલા બાઈઓ અને બહેનો ! આપણો પોતાનો સુધારો કરવા કોણુ આવશે ? શું સિદ્ધિલેખે સધાવેલા સિદ્ધ ભગવાનો કિંવા અરિહંત મહારાજનો, કિંવા સુધર્માસ્વામ્યાદિકની પદ્મપરંપરામાં થયેલા આચાર્ય મહારાજનો, કિંવા ઉપાધ્યાય મહારાજનો, કિંવા સુવિદિત મુનિ મહારાજનો-કોણુ આવી આપણો સુધારો કરી આપશે ? આપણા પવિત્ર શાસનની મર્યાદા મુજબ સિદ્ધ ભગવાનો પોતાનું નિરૂપાધિક સુક્તિસ્થાન તથા અહીં કદાપિ અન્ય દર્શનીઓના ગાનવા મુજબ આવવાના નથી, તેથી તેઓ સંપૂર્ણ સુખી છતાં અહીં આપણો સુધારો કરવા પધારે એવી આશા રાખવી જોડી છે. અરિહંત ભગવંતો પણ આવા પંચમ (પિપમ-દુપમ) કાળમાં આ ક્ષેત્રમાં લાભે નહિં તે પણ આપ બાઈઓ અને બહેનો સારી રીતે જાણો છે, શેષ સ્વર્ગપુરીમાં સિધાવેલા આચાર્યાદિક મહા પુરુષોની પણ આપણા અત્યંત મહાલા પરશોક સધાવેલા પૃથ્વી પિતાદિકની પેરે અત્ર આપણા સુધારાની ખાતર આવવાની આશા રાખવી જોડી છે. ત્યારે હવે મારા વડાલા બાઈઓ અને બહેનો ! આપણો પોતાનો સુધારો કરવા આપણે કેન્દ્રી આશા રાખવી કે જે આશા કોઈ વખત પણ પ્રાપ્ત થઈ શકે ? આદા મારા વડાલાઓ ! ખરેખર હું ધારું છું કે આપણે કરતુરીયા મુગની પેરે કેવળ સુધતાવડે બહાર વ્યર્થ બટકીએ છીએ. સુગંધનો સમૃદ્ધ આપણી

જૈન શ્વેતાંબર મુમુક્ષુ વર્ગને નમ્ર વિજ્ઞાપિત. ૧૦૪

અત્યંત નિકટ છતાં આખો તેને અગ્નિ હોઈ બહાર બોળીએ છીએ. આ-
નંદધનજી મહારાજ કહે છે કે

“સર પર પંચ વસે પરમેસર, વાગે મુચ્છમ બારી;
આપ અભ્યાસ લખે કોઈ વિરતા, નિરખે ધુકી તારી.”

આમ પંચ પરમેશ્વરી રૂપ તત્ત્વથી પોતેજ છતાં કેવળ વિશ્વમ વડે આ-
ખો આત્મા અગ્નિ દોડે છે, જોયી દિન પ્રતિદિન સ્વદિત નહિ કરતાં અ-
લિતગાંજ વધારે કરે છે. તેજ યોગીશ્વર કહે છે કે—

‘આશા મારી આસન ધરી ધરથે, અજપા બપ બપાવે;
આનંદધન ચેતનમય સૂરત, નાથ નિરંજન પાવે.

સાચી વસ્તુ પોતાની પાસે છતાં અને તેનેજ કેળવી તેનો અનુભવ
(બોગખટો) કરવા ભાગ્યશાળી બની શકાય તેમ છે, છતાં તેમાં ઉપેક્ષા બુદ્ધિથી
કિંવા વિશ્વમપરે વિપરીત-આત્મ અલિતકારી જડ વસ્તુઓમાં મુજાઇ જવાથી
આ જીવો પોતાનું કેટલું બધું ખોલે છે કિંવા બગાડે છે તે કહ્યું બપ તેમ
નથી. પ્રમાદ પરવશ થઇ ચેતરફ અગ્નિ ભાગેલા ધરમાં સોડ તાણીને સનાત-
ની પેરે સુતા છે. જરા પણ બપ ધારી પોતાનો ખરો સ્વાર્થ સાધી લેવા
તત્પર થતા નથી. કિંપાકના ધૂળની જેમ દોડે મનોહર, તથા ખાંધે સ્વાદિષ્ટ
આરંભ-શરૂઆતમાં રમ્ય પણ અતે-પરિણામે મહા વીરસ વિષયોમાં અત્યંત
આસક્ત બની માલો દુર્દશાને પામે છે. પોતાના પૂજ્ય પૂર્વજો સુશીલતાના
જે સખ્ત નિયમોને અનુસરતા તેમને દૂર મૂકી કેવળ સ્વચ્છંદતા આદરી
કુશીલ જનોની સંગતિ બજી કુશીલતાને સેવન કરવા બાંધ્યા છે. પોતાના
પૂજ્ય પૂર્વજો જ્યારે સત્-સુશીલ જનોને કલ્પટક્ષ સમાન લેખી સેવતા, તેમને
કામકુળ યા મંગળકલથ જેવા લેખતા, તેમને કામદુધા, યા સુરધેનુ
સમાન ગણતા, યાતત્ તેઓને અદ્ભુત ચિંતામણિ સદૃશ સમજી સાદર સે-
વતા; સ્વદિત સાધવા તેવા સત્ પુરુષોનુંજ શરણ લેતા ત્યારે આજકાલ તો
દષ્ટિ રાગના બેરથી બાધા તેથી વિપરીતજ જણાય છે. પહેલાના પુણ્યશાળી
જનો ગુણરત્નોને જવેરીની પેરે પરખી લેતા ત્યારે અત્યારના અર્ધદગ્ધો તેથી
ઉઘાટુંજ કરતા દીસે છે, આથી પરિણામ દિન પ્રતિદિન ખોટો આવતો દે-
ખાય છે કેમકે ‘મતાનુગતિકોલોકો નહ્યોંકઃ પારમાર્થિકઃ’ ખાડરીયો
પ્રવાહ જેમ ગાઓ તેમ ગાઓ, પરમાર્થ જેવા કારવવાનું કંઈ રહેતું નથી.
આ પ્રમાણે કદાપિ સ્વશ્રેય સાધી શકાય નહિ પોતાનું શ્રેય કરવાનો ઉત્તમ

૧૦૬

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

સ્તો એ છે કે અનાદિની અતિ પ્રિય સ્વછંદતા તથા પરમપવિત્ર સર્વજ્ઞ પ્ર-
જ્ઞીત શાસ્ત્રોને માન આપી સ્વ પરને તારવા સમર્થ સદ્ગુરુઓનું અતિ નમ્ર
બાવે સેવના કરી-તેઓની હિતવાણી અમૃત સમાગી સમજી, અતિ આદર
પૂર્વક કર્ણપુટનો પી પી પુટ બની, તેના કૃપાસ્પર્શ પોતાની અનાદિની ગ-
દ્વલતમાં આસી જતી બૂલો સુધારી-તેમને સચોટ પકડી તેમનો ત્યાગ કરવા
ઉજ્જમાળ થઇ, ત્યાગ કરી, ઉત્તમ ગુણસ્તોનો નિધાન જે પોતાનીજ સંનિધિમાં
અનાદિ દોષોથી ઢંકાઇ ગયેલો છે તેનેજ પ્રગટ કરવો. આજ સત્ સંગતિનું
દુળ છે. દરેક માળાઓ ઉપર મુગ્ધ સદ્ગુરુદ્વારા શાસ્ત્ર શ્રવણ કરી યા અ-
ભ્યાસ કરી તેમાંની દિતશિક્ષાઓ હૃદયમાં ધરી પોતાની પૂર્વની કુટુંબ-બૂલો
સુધારી પોતાના બાળવચ્ચંઓને બરાબર સુધારી સકતાના નહિ. કેમકે તે-
ઓના અસંસ્કૃત (નહિ સંસ્કાર પામેલા) હૃદયમાં બીજને સુધારવાની દાઝ
ક્યાંથી હોય? આત્મ-સુધારાના અતિ સ્વાદિષ્ટ દુળ ચાખવા પોતેજ કમનશીબ
રહેલા બીજને કેવી રીતે ભાગ્યશાળી બનાવી શકે? જેનો આગેવાન આંધળો
તેનું લશ્કર કૂવામાં એ ન્યાયને અનુસરી ઉન્માર્ગે ચાલતી સ્વ સંતતિને કાણુ
રોકી શકે? ઉન્માર્ગ પર ચડી પાયમાલ થતી પોતાનીજ પ્રજાનું રક્ષણ કરવું
આમ બ્યારે અશક્ય પ્રાપ્ત છે તો ઇતર સર્વ પ્રજાનું તો કહેવુંજ શું? બા-
રીકીથી જ્ઞેતાં સમજાય તેનું છે કે દરેક ઘર, કુટુંબ, જ્ઞાતિ, જ્ઞાતિ યા સમસ્ત
કોમ-સમુદાયના સુધારા માટે તે દરેકે દરેકના આગેવાનોને સુધરવાની ખાસ
જરૂર છે. સારા પાયાપર-સરસ અને સરલ સુધારાની આ કુંચી અતિ ઉપ-
યોગી હોવાથી તે દરેકે દરેકને ખાસ લક્ષ્યમાં લેવા યોગ્ય છે.

માળાપાદિક વડીલોનો સાચો સુધારો થયા વિના કદાપિ ગૃહ-સુધારો
થઇ શકે નહિં. સમસ્ત ગૃહ-સુધારો થયા વિના કદાપિ કુટુંબ-સુધારો ઉમદા
રીતે થઇ શકે નહિં. તેમજ સમસ્ત જ્ઞાતિ-જ્ઞાતિના ઉમદા સુધારા વિના સ-
મસ્ત કોમ-સમુદાયનો સુધારો જોઈએ તેવો ઉમદા રીતે કદાપિ થઇ શકે નહિં.
આનો સામાન્ય નિયમ આપણને પ્રત્યક્ષ અનુભવગોચર થઇ શકે છે. જે
ઘરમાં વિદ્યા-રસિક અને વિવેકી વડીલો વર્તતા હોય છે તે ઘરમાં (કોઈકજ
અપવાદ મૂકી) સર્વ પ્રજા ગુણશાળી હોય છે. એજ પ્રમાણે આગળ સર્વત્ર
સમજવું. જેમ કૌટુંબમાં તેમજ લોકોત્તર મુનિ-માર્ગમાં પણ સમજવું. જે
ગણ (સાધુ-સમુદાય) માં નાયક ઉત્તમ હશે અથવાત પવિત્ર સ્તંત્રથી (અન્ય
દર્શન અને ચારિત્ર) આરાધવા પ્રતિદિન ઉજ્જમાળ હશે તેનો શેષ પરિવાર

જૈન શ્વેતાંબર મુમુક્ષુ વર્ગને નમ્ર વિજ્ઞાપિત.

૧૦૭

પણ પ્રાપ્તિ તેવોજ હશે પણ જ્યાં નાયક-આગેવાનજ નિર્મુળ હશે અર્થાત્ પત્ર મહાવતરણ પાંચ મહા પ્રતિજ્ઞાઓ અરિહંતાદિક સમક્ષ કરી વમનભક્તી જ્ઞાનતી પેરે છ કાયનો અધાનિશ કટો કરે-કરાવે, અસત્ય બોલે-બોલાવે, અદન (પરાધ અણદીર્ઘની વચ્ચે સચિત્તાદિક) પોતે લે લેવરાવે, અબલ મૈથુન ક્રોડ પોતે જાતે શેરે રાવરાવે, (ચિંતામણિ જેવું દુર્લભ પોતાનું ધ્વજાચર્યવત પોતે ખડે અને મહા પાપમતિ યથા ખીમનું ખંડાવે) પરિચલ-મહા અનર્થ કરી દ્રવ્યાદિક મૂર્છારૂપ બાજુ અને મિથ્યાત્વ કેપય કામ સેવાદિક અબ્યંતર પરિચલ પોતે શેરે-રાખે અને અન્ય પાસે રખાવે, યાવત્ ‘વટલેલી બ્રાહ્મણી તરકડીમાંથી જળ’ તે ન્યાયે ચોટેધારે સત્તિબોજન કરે, જૂગાર ખેલે, કંદમૂઝાદિક અબદ્ય બદાણુ પણ કરે, તેલપટ્ટીયાં પાડે, આરીસો અવલોડે, છતાં કશ્વપાદાદિક સદૃશ સંત શિરોમણિ ગુણરતનાકર સુવિહિત સાધુ-મુનિરાજોની અવગણના કરે આવી અતિ અધમ નિંદાપાત્ર જેની સ્થિતિ બની રહી હોય તેનો પરિવાર પણ કિઠકજ આપવાદ મૂકી પ્રાયઃ તાદૃશજ હોય. આ વાત પણ અનુભવી શકાય તેવીજ છે.

અસખત આજકાળ સાક્ષાત્ તીર્થંકર, ગણધર, સામાન્ય કેવળી, અવધિ મનઃપર્યય જ્ઞાની, યૌદ્ધપૂર્વધર, દશ પૂર્વધર યાવત્ એક પણ પૂર્વધરને વિરહે આખા શાસનનો આધાર પૂર્વ મહા પુરુષોએ પર્યદા સમક્ષ પ્રરૂપેલા પરમાગમો (ઉક્ત શાસ્ત્રો) તેમજ પરમ પવિત્ર તીર્થંકર ભગવંતાદિકની પવિત્ર પ્રતિમા ઉપરજ છે. તેજ આગમો તથા પાવન વીતરાગ મુદ્રાઓનું યથાર્થ રહસ્ય જતાવવા મુખ્યપણે અધિકારી નિઝંથ-મુનિવર્ગજ કહેલો છે. આ અપાર સંસાર સમુદ્ર તરવા-તારવા સમર્થ જિનશાસનરૂપી સફરી વડાણને બરાબર ગતિમાં ચલાવવા આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, પ્રવર્તક, સ્થવીર અને ગણાવચ્છેદકાદિક એ મોટા અધિકારીવર્ગને સુકાનીઓની જગાએ સમજવામાં આવે છે અને શેષ સામાન્ય સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકાના સમુદાયને સામાનિક (ઉક્ત મહાશયોને અવલંબી આ અતિ બીપણુ ભવસમુદ્ર ઉલ્લંઘી મોક્ષપુરી જવા નીકળેલા) ને ઠેકાણે લેખવામાં આવે છે. ચોખ્ખી-રીતે સમજી શકાય છે કે સર્વથી મોટું જેનમ ગણાતા સુકાનીઓને શિરે છે. તેઓની સરસાધમાં ખીજ તદ્દ આશિતોતો મોટો લાભ સમાપેક્ષો છે. ઉક્ત સુકાનીઓ આ મહાજેનમ-મવાળા હોદ્દાને બરાબર લાયક થઈ અથવા પૂર્ણ લાયક થવા યોગ્ય પ્રયત્નપર રહી, કેવળ પરમાર્થમુદિથીજ ગ્રહણ કરવા યોગ્ય આ અતિ ઉત્તમ હોદ્દાને

૨૦૮

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ

મિથ્યા માનાદિકમાં નહિં અંજનતા અથવા કોઈ પણ જોડી લાઝરોમાં નહિં લપટાતા કેવળ નિઃસ્વાર્થબુદ્ધિ રાખી પૂર્વ મદા પુરોષેથી આત્મ-લઘુતા ભાવતા ભાવતા શક્ય કરી, તદુત્કળ પોતાની સર્વ કર્મને પૂરી કાળજીથી બંધવે, ભવબીરતા ધારી, કોઈ રીતે બંન્નાર્થ દેશના યા સન્માર્ગ યોગ થાય તેમ નહિ વર્તતા, પ્રતિદિન જન્મવંતા વર્તતા જિનશાસનને પુષ્ટિ ગણે તેમ સાધવાનપણે પંચાચારાદિકમાં તત્પરતા ધરે તેા અવશ્ય પવિત્ર શાસનતા પ્રભાવે અને પોતાના સદ્ભાવના યોગે આ પ્રત્યક્ષ અનુભવાતા મદા ભયંકર ચતુર્મતિરૂપ સંસારસમુદ્રને તરીને બીજા અતેક ભગ્ય સત્ત્વોને પણ આ દુઃખોદધિથી તારવા સમર્થ થાય. આથી સુકાનીઓના અતિ ઉગ્રતા પણ બેખમતાળા અધિકારને પોતાની યોગ્યતા વિના આપમતિથી આદર્શથી પરિણામે સ્વપરને ભારે નુકશાનીમાં ઉતરવું પડે છે. આ પ્રમાણે ઉપદેશમાલાદિક અતેક પ્રમાણિક શાસ્ત્રકારો કહે છે, ત્યારે એમ સિદ્ધ થયું કે પવિત્ર શાસનની રક્ષા તેમજ પુષ્ટિ માટે અતિ ઉત્તમ સુકાનીઓની ખાસ જરૂર છે. તેઓ જે પવિત્ર શાસ્ત્ર સ્મરણના અચ્છા જાણકાર હોઈ પવિત્ર શાસનની જાળવજાણી માટે અતિ જડી લાગણી ધરાવતા હોય, ગમે તેવા વિષય સંયોગોને લાખે કદાચિત્ થતા પામેલી શાસન મલીનતાને દૂર કરવા જેઓના અંતઃકરણમાં પૂરી લાઝ હોય, સર્વ કોઈ શાસન સ્મિક સાધુ, સાધ્વી, યાવક, શ્રાવિકાઓને અત્યાર ઉચિત તેમને સોદાય તેવા સદુપદેશ આપી તેઓની ધર્મતાગણીને સતેજ કરે અને કોઈ વિષય સંયોગે ધર્મથી પતિત થઈ ગયેલાઓનો જેમ પુનઃ ઉદ્ધાર થાય તેમ પરમ કર્ણુરસથી પ્રેરાઈ પૂર્ણ કાળજીથી કરે-આ આદિ અસંખ્ય ગુણ ગુણાલંકૃત ગાત્ર હોઈ આપણા સૌભાગી સુકાનીઓ ધારે તેા દુનીયામાં કોઈ ન કરી શકે તેવું પરજ આશ્ચર્યજૂત કામ કરી શકે. અલગત આપણા પવિત્ર શાસનના આવા સૌભાગી સુકાનીઓ આપણા બાગ્યયોગે જાગે તેા તેઓથી પ્રતિની આપણી પોતાની ફરજો પણ આપણે અવશ્ય અદા કરવીજ જોઈયે. અક્ષરશઃ પરમ પવિત્ર પરમાત્માની આજ્ઞાની પેરે તે મહા-શયોની આજ્ઞાને આપણે અતિ નમ્રતાથી અનુસરીનેજ સાક્ષવું જોઈયે. પૂર્ણ શ્રેયઃ સાધવાનો સીંગો રસ્તોજ એજ છે. જ્યાં સુધી પવિત્ર શાસન પ્રતિની તેમજ તેની સાથે અતિ નિકટ સંબંધ ધરાવનારાઓ પ્રતિની આપણી પોતાની ફરજો આપણે સમજીએ નહિં અને કંઈક સમજ્યા છતાં પ્રમાદાદિક પરવશ થઈ આપણી યોગ્ય ફરજો આપણે અદા કરીએ નહિં તેા અવશ્ય આપણે

જૈન સ્વેતાંબર મુમુક્ષુ વર્ગને નત્ર-વિજ્ઞપ્તિ.

૧૦૯

દાનિજ પામવાના. મિથ્યા માનમાં અંજાઈ એક બીજની પરવાઈ નહિં રાખતાં બેપરવાઈ પારવી એ વિનયમળ પવિત્ર શાસનની રીતિથી તદ્દન ઉલટું દેખાય છે. તે પ્રમાણે આપણુદીથી વર્તતાં કદાપિ આપણું એય થવાનો સંભવ નજીવતો નથી.

આપણે ધર્મના પ્રભાવેન સર્વ કંઈ સુખ-સંપત્તિ પ્રાપ્ત કર્યે છતાં તેનો ઉપગાર ભૂલી નહીં તે પવિત્ર ધર્મ પ્રતિની આપણી યોગ્ય ફરજ નહિં બન્યત્યાં આપણે મોહ મદિરાના નિશામાં આપણું કર્તવ્ય એક બાજુ પર મૂકી મદાંધ મા રાગાંધ બની તદ્દન ઉલટું વર્તન ચલાવિએ તો સ્વ-સ્વામી દ્રોહી એવા આપણા શાદાલ થવાના? માટે ઉચિત છે કે આપણે પરમ ઉપગારી શ્રીધર્મ મહારાજની ખાતર આપણા તન મન અને ધનનું અર્પણ કરવા પાછી પાની નહિં કરતાં નેટલી બની શકે તેટલી તેની ઉન્નતિ-પ્રભાવના કરવી જોઈએ. નિર્ઘેય મહાત્માઓને સમુચિત છે કે પોતાની પુઠે લાગેલા શુભાસ-યવંત સાધુ સાધ્વી શ્રાવક અને શ્રાવિકાર્ષપ શ્રી સંઘની જેમ ઉન્નતિ-પ્રભાવના થાય તેમ નિઃસ્વાર્થ-નિરાશી બાવે પ્રવર્તવું જોઈએ. શ્રી સંઘની ખરી ઉન્નતિનો પાયો તેઓમાં ચરપરસ સુસંપ સાથે આચાર વિચારની શુદ્ધતામાં રહેલો છે. માટે ઉચિત છે કે પવિત્ર મુમુક્ષુ વર્ગ જેમ શ્રી સંઘમાં સર્વત્ર સુસંપ સુદૃઢ થાય અને જેમ તેઓમાં પવિત્ર આચાર વિચારની શુદ્ધિ સુદૃઢ થાય તેમ કરવા આપસ આપસ મુમુક્ષુ વર્ગમાં પ્રથમ અતિ ઉમદા દીક્ષથી ઐક્યતા કરી, વધારી, પોતામાં પ્રથમ પવિત્ર આચાર વિચારની જોઈએ તેવી ઉમદા દીક્ષથી શુદ્ધિ કરી સદ્વર્તન કરી બતાવવું ઘટે છે.

લેખક જણાવવા અતિ દિલગીર છે કે આજકાલ બ્યારે મુમુક્ષુ વર્ગમાં ઐક્યતા આપી હોવાથી દામ દામ અવ્યવસ્થા પસરી રહી છે તો પોતાનો નિસ્તાર કરવા ઉક્ત મુમુક્ષુવર્ગનું આલંબન લેનારા શ્રાવક વર્ગનું તો કહેવું જ શું? મુમુક્ષુવર્ગ પ્રાયઃ જૈન સંપ્રદાયમાં ઉપદેશક તરીકે પ્રસિદ્ધ છે. જ્ઞે ઉપદેશક વર્ગમાં ઐક્યતા હોય તો ધાર્યું કામ ઉપદેશ દ્વારા કેટલું સહેલાઈથી સાધી શકાય? જ્ઞે ઉપદેશક વર્ગનું કેવળ પરમાર્થ બુદ્ધિથી પવિત્ર શાસ્ત્ર અનુસારેન દ્રવ્યલેખ કાળાદિક વિચારી શ્રોતાવર્ગને બુઝ પડે તેવું સરલ-સાદી ભાષામાં ઉપદેશદ્વારા કહેવું થતું હોય તો ઉપગારમાં કેટલો બધો વધારો થાય? મંદ પરિણામી-શિથિલ-લોચાલાપરીઆ સાધુઓના સંગથી જે સડો થવા પામ્યો હોય તે કેવો શીઘ્ર નિર્મૂળ થવા પામે? ઉત્તમ પ્રકાર

૧૧૦

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

રના ત્યાગ વૈરાગ્ય ધારી, વિવેક પૂર્વક શાસનના ખરા લાભની ખાતર ઉંડી લાગણીથી ઉપદેશદ્વારા પ્રેરણા સેવાતો હોય તો કેવો અનર્થ લાભ થઈ શકે ? મિથ્યાત્વીઓની સંગતથી, અજ્ઞાનતાના જોરથી કે ગમે તેવા નજીવા કારણો લીધે જે જે ખોટા રીત રિવાજો ધુરતી ગયા હોય, પોતાના સાચા આચાર વિચારો જૂઠી જવાયા હોય તેમજ વહેંચોએ ધર ધાડ્યું હોય તે સર્વે નિર્દોષમુનિ ઉપદેશ બળે કેટલી સહેલાઈથી સુધારી શકે ? બ્યારે મુનિયોમાં ઐક્યતા (સંપ) અને યોગ્ય આચાર વિચારની શુદ્ધિથી પવિત્ર શાસનો તેમજ શાસનરાગી જોતોને આવો અણુધાર્યો અનુપમ લાભ સાંપડી શકે તેમ છે તો પછી મારા વડાલા બાઈઓ અને બહેનો ! ભાગવતી દીક્ષા ચઢણ કર્યા છતાં અગાર તજી અણુગારવાણું ધાર્યો છતાં, રાગ દ્રેષ અને મોહાદિકો લક્ષ્યવા માટે ગામ નગર જાતિ કુટુંબ કળીદાદિકો પ્રતિબંધ મુક્યા છતાં, અને છેવટ માન અપમાન તજી, સુખ દુઃખને રાગ ગણી, સર્વે પરીસદ વિપ-સર્ગોને સદન કરી, શ્રીવીતરાગ પ્રભુની આજ્ઞાને નિષ્કપટપણે અનુસરી આપણા અનાદિ મલીન આત્માને ઉજ્જવલ (નિર્મળ) કરવા ખાસ નિશ્ચય કર્યા છતાં ક્ષણવારમાં તે સર્વે જૂઠી જઠ આપણો આત્મા ઉલટો મલીન થાય અને ચાર ગતિરૂપ સંસાર સમુદ્રમાં પુનઃપુનઃ કુળી મઢા દુઃખનો ભાગી થાય જ્યેગ પવિત્ર પ્રભુની ઉત્તમ આજ્ઞા ઉલ્લંઘી આપણુને કરવું શું ઉચિત છે ?

પરમ કરુણાવંત પ્રભુએ આપણુને નિરંતર મૈત્રી, પ્રમોદ, કરુણા અને ઉદારીનતા રૂપ ચાર ઉમટી ભાવનાઓ ભાવી આપણા અંતઃકરણને નિર્મળ કરવા કહ્યું છે. અનિદ્ર, અશરણ, સંસાર, એકતા અને અન્યતા આદિક ૧૨ ભાવનાઓ પ્રતિદિન ભાવી આપણો વૈરાગ્ય સતેજ કરવા દ્રરગાવ્યું છે અને પંચમહાવ્રતોની રૂપ ભાવનાઓ દિનપ્રત્યે ભાવી સંયમની રક્ષા કરતી કહી છે તે શું આપણે તદ્દન જૂઠી જઠું જોઈએ. ના ના કદાપિ નહિ ! મારા વડાલા બાઈઓ અને બહેનો ! આ આપણે આપણા હૃદયપટપર ખાસ કોરી રાખવું અને નિરંતર લલ્લમાં રાખવું ઘટે છે કે પરમ પવિત્ર જૈનશાસનની રૂઝમે આપણે જીવ માત્ર તરફ મિત્ર ભાવથી જોવાનું યા વર્તવાનું છે. પવિત્ર શાસન રસિક, શુદ્ધ શુણ્યવંત યા શુણુરાગી તરફ આપણે પ્રમોદભાવે જોવાનું યા વર્તવાનું છે. દ્રવ્યાદિકથી દુઃખી હોઈ રીદાતા સાધર્મીકાદિકોને યથારાક્ત દ્રવ્યાદિકથી અને ગમે તે અન્ય વિષય સંયોગે ધર્મથી પતિત થયેલા કે પતિત થતા યા ધર્મ નહિ ! પામેલાઓને શુદ્ધ વીતરાગ ધર્મતત્ત્વ સમજાવી

જૈન શ્વેતાંબર સુમુશ્તુ વર્ગને નમ્ર વિજ્ઞાપિત.

૧૧૧

પવિત્રધર્મ પમાડવારૂપ ઉત્તમ કરણાવરે સહાય આપી ઉદ્ધરવાની આપણી ખાસ ફરજ છે. કેવળ ધર્મવિમુખ અનાર્થવૃત્તિ પાપરતિ પ્રાણીઓ તરફ પણ દ્વેષ નહિ આણતાં ઉદારીન ભાવેજ આપણે જોવાનું યા વર્તવાનું છે. આપણા ખરેખરા શ્રેયનો રસ્તો કરણાગુ દેવે આજ બતાવેલો છે અને તે આદરવામાં આપણને કદ પણ પડતું નથી, હલકું પરમ સુખ પ્રગટે છે. સર્વત્ર ઉક્ત મર્યાદાએ વર્તતાં સ્વપરમાં સુખશાંતિ પસરે છે. પવિત્ર આચાર પરાયણ પ્રાણી આ લોકમાં ચંદ્ર જેવો નિર્મળ યશ પામી પરત્ર પણ પરમ સુખ પામે છે. આથી વિરુદ્ધ વર્તતાં આ લોકમાં પ્રગટ અપવાદ અપયશ પામી પરભવમાં મહા અનર્થ પામે છે.

એક સામાન્ય રાગની આગા ઉદ્ધર્ધવાથી મોટા અનર્થ પ્રગટે છે તો કેવળ આપણા ક્ષિત્તીજ ખાતર પરમ કરણાથી પ્રગટેલી ત્રિભુવન-પૂજ્ય શ્રી તીર્થંકર પ્રભુની પવિત્ર આજ્ઞાનું સ્વચ્છંદતાથી ઉદ્ધર્ધન કરવાથી કેટલો અમો મોટો અનર્થ થવાનો તે મારા વહાલા બાઇઓ અને બહેનોને સારી રીતે વિચારવું ઘટે છે. સમ્યગ્ વિચાર કરી ગેરમર્યાદાસર થતું આપ ખુદીનું કેવળ અવળું-વિરુદ્ધ વર્તન સર્વથા તથા પરમપવિત્ર પ્રભુની અતિ ઉત્તમ આજ્ઞાનું પૂર્ણ પ્રેમથી સેવન કરવું ઘટે છે. પછી પૂર્ણ શ્રદ્ધાથી પ્રવર્તતાં પ્રતિદિન આપણો અભ્યુદયજ થતો આપણે જોવાના. જે સાચા સુખશાંતિ અનુભવવા આપણે અણગાર થયા છીએ તે અનુભવવાનો દિવસ આપણને ત્યારેજ આવવાનો કે જ્યારે આપણે પર વસ્તુમાં ખોટી માની લીધેલી અહંતા અને મગતાને મહી દઇ આપણા શુદ્ધ આત્મદ્રવ્યમાંજ અહંતા અને શુદ્ધ જ્ઞાનાદિક ગુણોમાંજ મગતા લગાવશું. આવો સદ્વિવેક લાવવા હમેશાં બાધક કારણો તથા સાધક કારણોજ સંજ્યા નેંદર્યો. જે આપણે હૈડે સાન હોય તો આવો અનુપગ ચિંતામણિ સદશ, દશ દૃષ્ટાંતે દોહીલો, પૂર્વના કોઇ સુકૃત યોગે સાંપડેલો, આ અમદ્ય નરભવ આપણે વૃથા હારી ન જવો જોઈએ, કિંતુ જેટલું આત્મનીર્મ ફારવી શકાય તેટલું ફારવી બની શકે તેટલી સુકૃત કમાણી કરી લેવી જોઈએ જેથી અત્ર અને પરત્ર સુખશાંતિ સાંપડે. પરમ કૃપાળુ પરમાત્માની પવિત્ર આજ્ઞાનું આરાધન કરવા એવો અમોઘ લક્ષ્ય કરવો જોઈએ કે દરમીયાન સેવન કરવામાં આવતા ધૈર્ય, ગાંભિર્ય, આદાર્ય, ક્ષમા, મૃદુતા, ઝગજગતા, નિર્દોષતા, નિરાશંસતા અને સત્ય વિવેકિતાદિક સદગુણોની શ્રેણીને દેખી બંધ્ય ચકોરો પ્રમેદ પૂર્વક પૂર્ણ પ્રેમથી તેનું અનુ-

૧૩૨

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

મોહન કરે એટલુંજ નહિ પણ તેઓ પણ ઉક્ત સદ્ગુણશ્રેણીને અંગાંગી બાને જોરી પોતાની ભવિષ્યની પ્રવન માટે પણ તે અતિ વિમલ અને અમૂલ્ય વારસો મુકી ગયા.

અહા ! મારા વડાદા બાપડા અને બહેનો બંને પ્રમાદ સત્ત્વને પરિ-
હરી પરમ મિત્ર સદૃશ પરમાત્માની પવિત્ર આજ્ઞાને પ્રજ્ઞ પેગ પૂર્વક વન-
મન અને મનથી આરાધના કરવાના બોલે તો અત્યંત ! આગળ કેવી
બંધોનલાલી ભાગવે ? સર્વે સુમુક્ત વર્ગ-સાધુ અને સાધવિના એકતાપદ
પવિત્ર આચાર વિચારની શુદ્ધિથી દ્રવ્ય અને ભાવે કેટલા બધા સુખી થાય
અને આ પ્રમાણે અખંડ ઐક્યતા રૂપી સાંકળથી સંબદ્ધ થયેલા, અને વી-
તરાગ પ્રણીત શુદ્ધ આચાર વિચારના સંસેવનથી પ્રસન્નાશય ધારી તે મહા-
ત્માઓ સાક્ષાત્ જંગમ કલ્પવૃક્ષની શ્રેણીની પેરે પોતાની અતિ શીતલ છાયા
વડે, સંસાર તાપથી ખિન્ન થઈ ભાવ શાંતિ માટે આશ્રય લેવાને આવેલા
સુશ્રાવક અને શ્રાવિકા વર્ગને સદૃષ્ટદેશ રૂપ અમૃત કૃપા ચખાડી કેટલો બધો
આનંદ પમાડવા શક્ત અને, આ પ્રમાણે પ્રસન્ન દીલથી ઉક્ત નીતિના સે-
વન વડે કેવો અનુપમ લાભ સંપાદન થાય.

અહો ! એવો સોનેરી વખત ક્યારે આવશે કે જ્યારે ઉત્તમ ઝવેરીઓની
પેરે સદા ન્યવતા વર્તતા જૈનશાસન રૂપ જનરમાંથી આપણે પૂર્ણ પરિક્ષા
પૂર્વક ગુણસ્ત્રોતોજ અહણુ કરશું અને દોષદશદોષે ફેંટા દેશું. એવો સો-
નાનો સૂર્ય ક્યારે ઉગશે કે જ્યારે આપણે વિવેક-પ્રકાશ વડે પ્રગટ રીતે ગુણ
દોષને સમગ્ર સદ્ગુણોનોજ આદર કરતાં શિખશું, એવી સોનેરી ધડી આપણે
ક્યારે દેખશું-પામશું કે જ્યારે આપણે પારકા છિદ્ર-ચાંદા શોધવાની કુટેવ
ભૂલી કેવળ ગુણ અહણુ કરવાની ઉત્તમ રીત આદરશું-શ્રી કૃષ્ણ મહારાજની
જેમ ફેરોડા ગમે અવગુણોમાંથી ગુણ માત્ર અહણુ કરશું. એવી ઉત્તમ મીનીટ
ક્યારે મળશે કે જ્યારે પૂર્વોક્ત સદા શીતલ સંત સુરતરની પવિત્ર છાયાનો
આશ્રય લઈ તે સંત સુરતરની સુવાસનાના બળે પરદોષ દુર્ગંધ અહણુ કરવાની
આપણી અનાદિની કુટેવ સર્વથા પરિહરશું અને નિરંતર સદ્ગુણ વાસના
અહણુ કરવા સન્મતિ સંગશું. એવી અમૂલ્ય સેકન્ડ ક્યારે સાંપડશે કે જ્યારે
અનાદિ પ્રિય કુસંગને સર્વથા જલાંજલિ દઈ સત્સંગ ભજવા દૃઢ નિશ્ચય કરશું.

આ વાત અનુભવ સિદ્ધ છે કે આપણે જ્યાં સુધી મહા મલીનતા
જનક કુસંગ તથા સત્સંગ સગળે નહિ ત્યાં સુધી આપણને કુશુદ્ધિ આપી

જૈન શ્વેતાંબર મુમુક્ષુ વર્ગને નમ્ર વિજ્ઞાપત.

૧૧૩

કુશલિયાં દોરી જનારી કુશલિના પાસામાંથી છૂટી, સુમુદ્ધિ આપી સુગતિમાંજ
 લઈ જનારી સુગતિને આપણે કદાચિ વરી શકવાના નહિ. સુમતિનાં દૃઢ
 મંજીયા વિના આપણે લેખવાસનાને વળી શુદ્ધ બળવાસનાને મારી શક-
 વાના નહિ. દુઃખ દોષ વાસના વિના તબલ્યા જ્યો શુદ્ધ બળવાસના વિના
 સગ્યા આપણે કદાચિ પરદોષો દેખ્યા વિના કે તેજઃદોષોને પ્રદણ કર્યા વિના
 રહેવાના નહિ. તેમજ શુદ્ધ બળ રહેતા કે શુદ્ધ બળીવંતો છતાં પણ આપણે
 તેમને તેજઃ શકવાના નહિ. લેખકથી બળરહેતાનું પ્રદણ કરવું લેખનેજ શી રીતે?
 પરંતુ આદક બુદ્ધિ જ્યાં સુધી પ્રવળ વળે છે ત્યાં સુધી શુદ્ધ શુણ આદક-
 પણું આપી શકે નહિ. પરસ્પર વિરોધી છે માટે. જ્યાં સુધી શુદ્ધ શુણ આદક-
 બુદ્ધિ પ્રગટે નહી ત્યાં સુધી સત્સંગ રૂચિ પાત્ર થવાય નહિ. જ્યાં સુધી આ-
 શ્રય કરવા યોગ્ય અતિ શીતળ છાયાવાળા કલ્પવૃક્ષ સદશ સંત સમાગમ
 રૂચે નહિ ત્યાં સુધી અમૃતનો તિરસ્કાર કરે તેવો અતિ મિષ્ટ મધુર સત્ય
 ધર્મ ઉપદેશ કર્ણગોચર થાય નહિ. જ્યાં સુધી અભિનવ અમૃત સમાન
 સત્ય ધર્મ ઉપદેશ સાંભળ્યો નથી ત્યાં સુધી આપણને તત્ત્વ વિવેક પ્રગટે
 નહિ. જ્યાં સુધી તત્ત્વ વિવેક પ્રગટે નહિ ત્યાં સુધી હિતાહિત બરાબર સમ-
 બળ નહિ. જ્યાં સુધી હિતાહિત સમ્યગ્ સમબળ નહિ ત્યાં સુધી અહિતના
 ત્યાગ પૂર્વક હિત માર્ગનું સમ્યગ્ સેવન થઈ શકે નહિ. જ્યાં સુધી અહિ-
 તના ત્યાગ પૂર્વક સમ્યગ્ હિત માર્ગનું સેવન કરી શકાય નહિ ત્યાં સુધી
 પરમ કૃપાળુ પરમાત્માની પવિત્ર આજ્ઞાનું ઉદ્ધવન થયા વિના રહે નહિ.
 જ્યાં સુધી પરમ કૃપાળુ પરમાત્માની પવિત્ર આજ્ઞાનું ઉદ્ધવન કરાય છે
 ત્યાં સુધી આ અતિ બચકર ભવોદ્ધિ તરવો અતિ દુષ્કર છે, અને પ્રભુની
 પવિત્ર આજ્ઞાના સમ્યગ્ આરાધનથી તેજ (સંસાર) તરવો સુતર થઈ પડે છે.

પરમ કૃપાળુ પરમાત્માની પવિત્ર આજ્ઞાનું આરાધન સમ્યગ્ રીતે હિત
 માર્ગનું સેવન કરવાથી થાય છે. સમ્યગ્ રીતે હિત સેવન વિવેક પૂર્વક
 હિત માર્ગના ત્યાગથી થાય છે. વિવેક પૂર્વક અહિત માર્ગનો ત્યાગ બરા-
 હિતાહિતને સમજવાથી થાય છે. બરાબર હિતાહિતની સમજ સમ્યગ્
 જ્ઞાતક્રિયાના સેવનાર સદ્ગુરુ દ્વારા થઈ શકે છે. આમ સિદ્ધ થાય છે કે
 સમ્યગ્ હિતમાર્ગદર્શક ઉક્ત સદ્ગુરુ હોવાથી આત્મહિતેથી વગેરે તેવા
 મહાત્મા પુરુષોનો અવશ્ય આશ્રય લેવો ઘટે છે. ત્યારે આશ્રય કરવા યોગ્ય
 મુમુક્ષુ વર્ગે પોતાનાજ કલ્યાણાર્થે તેમજ આશ્રય લેનાર ઇતર આત્મહિતેથી

૧૧૪

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

વર્ગની ખાતર પોતાના અસંખ્ય પ્રદેશ રૂપ આત્મામાં કેવી ઉમદા અને વિ-
શાળ ગુણ-સૃષ્ટિ રાખી પેદા કરી નેમળો. લોક પ્રસિદ્ધ વાત છે કે કૃષ્ણમાં
હોય તો હવામાં આવે. મૂળ કૃષ્ણમાંજ પાણીના વંધા હોય તો હવામાં
ક્યાંથી આવે ? ને મુમુક્ષુઓ ઉત્તમ ગુણ રત્નોના ધારક હોય તો સહજે
તદાશ્રિતોને તે ઉમદા ગુણ રત્નોનો લાભ મળી શકે. પણ ને સમ્યક્જ્ઞાન
વૈરાગ્ય સહગુરુબલિત અને ભવબીરતાદિક સહગુણોની ખામીથી પોતેજ
ગુણ રિકત હોય તો તેઓ સ્વાશ્રિતોને શી રીતે ઉત્તમ ગુણશાળી બનાવે ?
પોતે નિર્ધન બતાવે શાશ્રિતો શી રીતે પનાદય બનાવી શકે ? જગત્, માત્રના
દારિદ્ર ચૂરવા ઇચ્છનાર કેવો મદાન બાગ્યશાળી હોવો નેમળો ?

જગતને અવૃણ કરનારા તિથિકરાદિકો જેવા તેવા સામાન્યજનો નહતા.
તેઓ અસાધારણ નરરતો યા પુરુષસિદ્ધો હતા. શ્રી સંઘ ઉપર અવસર
હયિત અનુબદ્ધ કરી પવિત્ર શાસનની પ્રભાવના કરનારા શ્રીવજ્ર સ્વામ્યા-
દિક પોતાના અતિઉત્તમ જ્ઞાનવૈરાગ્ય ગુરુબલિત અને ભવબીરતાદિક કેટલે
ગમે સહગુણોવાડે શ્રી વીતરાગ શાસનની અમૂલ્ય સેવા બજાવવાથી સુપ્રસિદ્ધ
છે. મારા વહાલા ભાઈઓ અને બહેનો ! આવા ઉમદા ગુણોને ધારી પવિત્ર
શાસનની અમૂલ્ય સેવા બજાવવા આપણે આવા મહાત્માઓના દાખલા
લેવાની જરૂર છે; અને પવિત્ર શાસનની તેવી અમૂલ્ય સેવા બજાવોનેજ આ-
પણે આ આપણો દશદશાંતિ દોડીલો ગાયેલો મનુષ્ય જન્મ તથા મહા
બાગ્યયોગે પ્રાપ્ત કરેલા ઉત્તમકૃપા, પંચેન્દ્રિયપાટવ, શરીર સૌષ્ઠ્ય, સહગુરુ
સમાગમ અને વીતરાગ વચન શ્રવણાદિક ઉત્તમ ધર્મ સાધન અનુક્રમ સા-
મગ્રી અને તે દ્વારા થયેલી ધર્મરચિ તથા અનુક્રમે પ્રગટેલી શ્રદ્ધા વિવેકાદિક
સહગુણ શ્રેણીની સફળતા માનવાની છે.

પવિત્ર શાસન પ્રતિની આપણી હયિત દરજ્જે સમજવા અને સમજી
બરાબર લક્ષ્યમાં રાખી તદ્દત્ વર્તવા શ્રી ગૌતમસ્વામી, શ્રી જંબુસ્વામી, શ્રી
પ્રભવસ્વામી, શ્રી શ્યામલસ્વામી, શ્રી ભદ્રબાહુસ્વામી, શ્રી આર્ય સુદર્ભીસૂરિ, શ્રી
સ્થૂલભદ્રસ્વામી, શ્રી વયરસ્વામી, શ્રી ઉમાસ્વાતિવાચક, શ્રી આર્યરક્ષિતસૂરિ, શ્રી
શિદ્ધસેનદિવાકર, શ્રી દેવચિંગણિદામાત્રમણ, શ્રી હરિભદ્રસૂરિ, શ્રી ધનેશ્વર
સૂરિ, વાહીથી દેવસૂરિ, શ્રી હેમચંદ્રસૂરિ, શ્રી જગચંદ્રસૂરિ, તથા શ્રી હીરણ્ય
ન્યમ્બરિ પ્રમુખ મહા પ્રભાવક પુરુષસિદ્ધોના અતિ ઉત્તમ ઓધબનક ચરિત્ર
ખાસ સદ્ગુણવૈક વાંગના વિચારતા અને બનનાં સુધી અનુકરણ કરવા મોજ

જૈન શ્વેતાંબર મુમુક્ષુ વર્જને નમ્ર વિશ્વસિત, ૧૧૫

છે. જો આમ ઉત્ત મહાપુરુષોના સમ્યક્ચિત્તોના આબેહુલ ચિતાર પોતાના પર મહિરમાં કરતામાં આવે અને તે પાતન પુરુષોને પગલે પ્રયત્નપૂર્વક ચાલી રાશાધર્મી બાધ્યોમાં નૈક્યતા સાથે મુમુક્ષુવર્ગ ઉચિત આચાર વિચારમાં કેળવ પરમર્થ દૃષ્ટિથી જ્ઞેષ્ઠો તેવો સુધારો કરનામાં આવે તો મારા અતિ નમ્ર વિચાર મુજબ સ્વ-ઉત્કર્ષ અને પર-અપકર્ષ કરવાનો વખત કદાપિ પણ આવે નહિ. તેજ પ્રમાણે મુમુક્ષુ સાધ્વી સમુદાય પોતાની તથા પવિત્ર શાસનની ઉન્નતિની ખાતર જો (ગુણ નિષ્પન્ન છે નામ જોણીનું જોવી) ચંદન-બાળા, મૃગાવતી, પુષ્પચૂલા, રાજમતી અને બ્રાહ્મી તથા સુંદરી સરખી મહા સતી-ઓના દૃષ્ટાંત લઈ પરમપૂજ્ય પરમાત્માની પવિત્ર આજ્ઞાને અનુસરીને પરસ્પર સંપીને વિનયપૂર્વક વર્તે તો આત્મીયી કદી શકાય છે કે કંઈક સાઈ પરિણામ અવશ્ય આવે. આવા સારા પરિણામ માટે તેઓએ પણ ઐક્યતાનું સેતન કરી પોતાના ઉચિત આચાર વિચારનું ધોરણ સુધારવું ઘટે છે. મારા વહાલા ભાઈઓ અને બહેનોને અતિ નમ્રપણે વિનંતિ કરવાની કે જ્યારે આપણે આ પ્રમાણે આપણા પરમ પૂજ્ય પિતા સ્થાનીય પૂર્વોચાર્યોના પવિત્ર પગલે પ્રણતિ પૂર્વક ચાલી, અતિ કિચ્છ પરિણામ કરી ખટપટને ખડી કરનાર અને હઝરોગમે લોકો મધ્યે તમાસો બતાવી નિર્મળ શાસનને ઝાંખ પાડનાર તથા પોતાના શુદ્ધ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રના રસને ઢોળી નાંખનાર અને પરિણામે પરમ દુઃખદાયક મિથ્યા માન મત્તગજને મારી-ફેડી પરસ્પર યોગ્ય નમ્રતા ધારી, પૂર્વે હુસી ગયેલા કુસંપને કાપી-દાટી ઐક્યતા ધારણ કરી, ઉચિત આચાર વિચારની શુદ્ધિ કરી, આપણું ફેટલાક વખત થયાં ગેર વ્યસ્થાથી વિસંસ્થુલ થયેલું પવિત્ર ધર્મનું ધોરણ સુધારશું તો પછી આપણે આપણા પોતાના કલ્યાણ સાથે આપણા આશ્રિતો આત્મક અને આત્મિકાઓનું પણ કલ્યાણ સંધાય એવો સરલ રસ્તો ખુલ્લો કરી શકશું. પણ જ્યાં સુધી મિથ્યા માનમા મુંઝાઈ, ઉચિત વિનય-નમ્રતા પણ તથ, કલેશકારી કુસંપને પોષી, છતી શક્તિએ આપણા પવિત્ર આચાર વિચારની લાગિ થવા દઈ, પવિત્ર શાસનની મલીનતાના રૂણિક ચમ, આપણા પોતાનાજ કલ્યાણની કોપેશ બેદરકારી કરશું ત્યાં સુધી આપણા આશ્રિતજૂત આત્મક અને આત્મિકાઓનું કલ્યાણ કરવાની આપણી ઇચ્છા વાંઝણીના પુત્ર જેવી તદ્દન ખોટી છે. આપણું પોતાનું જ કલ્યાણ કરવા અસમર્થ આપણે અન્ય જનોનું કલ્યાણ શી રીતે કરી શકવાના? માટે મારા નમ્ર વિચાર મુજબ મદારા વહાલા ભાઈઓ અને બહેનો! પહેલાંનો આપણે

૧૧૬

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

આપણા પોતાનાં જ અરા કલ્યાણાર્થે બીજી સર્વે જાળવે જાવુંપરે મૂકી આસ
પ્રપન્ન કરેલો ઘટે છે. જ્યાં સુધી જાત અતિ હિપ્તોગી જાળવતાં વિલંબ ના
હોયેલા કરવાનાં આપણે ત્યાં સુધી દિન પ્રતિદિન બાકી અવનતા અને મનમના
સેવનદ્વારા કુરોપનાં વૃદ્ધિ સાથે પવિત્ર આચાર વિચારની અતિ દુર્ભિન્નતા વિ-
શેષ પ્રસંગ આવવાથી અતિ નિર્મળ પણ વીતરાગ શાસનની મહોનતા થવાનો
આકરો શંભવ રહે છે. માટે મારા વલ્લભાઓ! આપણે હવે વધારે વિલંબ
કર્યા વિના બહેલાન્ટ વનવનું ઘટે છે, હવે વધારે વખત પ્રમાદ પચારીમાં પડી
રહેલાનો નથી. આપણે શ્રી જૈનધર્મમાં બેસા મદા પુરોગનો વેપ ધારી તેને
એક દાણ પણ લગતવા ઘટે નહિ, કિંતુ સર્વ શક્તિ ફારતી તેને પૂર્ણ આજી-
નથી બજાવેલા ઘટે છે. આપણને સાચું ગુણ વેદ્યજી અને તેનું કામ ન
કરીએ પણ તેથી હિપ્ત કરીએ તો ગુણ શીરીને આપે? આપણે નરક-નિ-
ર્વ્યાદિના દુઃખથી હરીએ છતાં રસ્તો તો લેવાન્ટ લાગ્યો તો એનાં દુઃખથી શીરીને
જળીએ? હા મદારા બાહ્ય બહેનો! જયવાનો એકન્ટ રસ્તો એ છે કે આપણે
અહણ કરેલા અતિ હિતમ વેપને એક દાણવાર પણ નહિ લગતવતાં આપણા
અંદરનો માન માયાદિક મેલ મોલ, નમ્રતા સરસતા વિવેકનાદિક હિતમ ગુણ
ગણ ધારી, સુસંપ કરી, પવિત્ર આચાર વિચારની શુદ્ધિ કરી, નિર્મળ શાસનની
પ્રમાદ પરચરા પડી જાય થયેલી મહોનતા દૂર કરી, શ્રી વીતરાગ શાસનની
શોભા વધારી, સદા સર્વથા અપ્રમત રહી, મોદ મત્સરાદિક દુષ્ટ દોષોનો પરા-
ભવ કરી, સમતાદિક સત્સહાય બળે શાંત-સુધારસનું પાન કરી, પરમ શાંત બની,
અતેક ભવ્યજનોને આશ્રયસ્થાન થઇ, કેવળ નિરુદ્ધ-નિરાશીભાવે સ્વાત્મ હિ-
તૈથી જનોને શાસ્ત્ર સ્વસ્થભૂત શાંત સુધારસનું પાન કરાવી, શ્રેષ્ઠ સ્વાર્થ સા-
ધતાં છતાં અખિતપણે પદોપકાર કરતાં, અતે સમાધિ પૂર્વક દ્રવ્ય અને ભાર
સંલેપણા કરી સર્વ વિરોધ શમાવી સર્વ પાપસ્થાનકો આલેષ, નિંદી અને
કાયમને માટે પચ્યણી; હોલે હિજારો પણ પરમ પવિત્ર અરિહંત સિદ્ધનું
સંસ્મરણ કરતા આ આલ્ય પ્રાણ છોડવે કરી પવિત્ર વેપને ભજવેલો એન્ટ.
આ પ્રમાણે હિતમ આરાધના પતાકા વરી શકાય; જ્ય જ્ય નંદા જ્ય જ્ય
ભદ્રાના મોગલિક શબ્દ ધ્વનિથી વધારી લેવાય, તેમજ અતે પરમાનંદ પદ
પણ આગળ પ્રાપ્ત કરી શકાય. અહા! આવી પરમાનંદ દાયક સ્થિતિ સા-
ક્ષાત્ સર્વદા અનુભવના આપણે શા માટે બૂઝવું જોઈએ? અને કુમતી ક-
દાયકને પહેલો ગાલી શા માટે પાપમાલ થવું જોઈએ? આટલી હદે આ

લલિતાંગ કુમાર.

૧૧૭

આ છતાં સાચા સુખની ઉપેક્ષા કરી કેવળ કલ્પિત સુખમાં મુગ્ધાઈ, છતી બાજી શું કામ દારવી નેત્રમ્બે ! વળી વળી નિય પૂરક વિનંતિ કરે છું કે હું વીરપુત્ર અને પુત્રોન્મત્ત ! હવે વિલંબ વિના જંગો અને તમારું હિત તમારો, પ્રભાતપથારી પરિહારી આપ્રમાદ વનદંડથી મોદરાક્ષસનું દારણ કરી પોતાનું અને સ્ત્રી આશ્રિત બાળોનું સંરક્ષણ કરે. નહિંતો આ મસ્ત થયેલો મોદ નિશાચર આપનું પોતાનું તથા આપના નિરાધાર સેવકોનું સર્વસ્વ દેખતા દેખતામાં દરી જશે. માટે આપ લોકો બરાબર જાગૃત થઈ સત્વર સંપરેનું સંરક્ષણ કરે. શુભેષુ કિંબલુના.

સુનિગુણ મકરંદાભિલાષી સેવક

કપૂરવિજય.

લલિતાંગ કુમાર.

(તે સત્તિળો જે ન ચલંતિ ધમ્મં)

અપકારિપુ યઃ સાધુ, સાધુત્વે તસ્ય કો ગુણઃ ।

અપકારિપુ યઃ સાધુ, સ સાધુ સદ્ધિરુચ્યતે ॥

(જે ધર્મથી ચલિત ન થાય તેજ સત્વર્ત)

“ અપકાર-ગુણ કરનાર પ્રત્યે જે ભક્ષાઈ કરે તેનામાં સન્નિવૃત્તતાનો ગુણ શેનો ? પરંતુ જે અપકાર-અવગુણ કરનાર પ્રત્યે ભક્ષાઈ કરે તેનેજ સુજ્ઞ જનો સન્નિવૃત્ત કહે છે. ”

પૂર્વે ભરતકેત્રમાં શ્રીવાસ નામે એક નગર હતું. તે નગરમાં નર વાહન નામે રાજ્ય રાજ્ય કરતો હતો. એ રાજાને કમતો નામે પટરાણી હતી. તેના ઉદરથી એક પુત્ર થયો તેનું નામ લલિતાંગ કુમાર પાડયું હતું. લગુનાયથીજ એ બાળક બુદ્ધિશાળી મનુષ્ય અને સદ્ગુણી હતો. યોગ્ય વયે વિવાહવ્યાસ કરી બંનેને કન્યામાં પ્રવીણ થયો. શાસ્ત્રકળા અને શાસ્ત્ર-કળામાં નિપુણ હોવાથી એ કુળનો લિંગાત અને બિહાર કરશે એમ સર્વ માનતા. ઉંમરે યુવાન હતો પણ ગુણને લીધે તે વૃદ્ધ ગણાતો.

૧૧૮

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

એ કુમારને સજ્જન નામનો એક સેવક હતો. તેનું નામ સજ્જન હતું પણ ગુણથી દુષ્ટ દુર્જન હતો. કુમારે તેને પોતાનો પ્રીતિપાત્ર ગણી વધાર્યો પણ તે કુમારનું જ માડું ચિંતવતો. તોપણ સજ્જનતાએ સંપૂર્ણ કુમાર તેને પોતાનાજ ગણ્યો અને પાસે રાખ્યો.

કુમારમાં ગુણ તો ઘણા હતા, પણ દાન ગુણ સર્વથી વિશેષ હતો. કોઈ પણ દીન અથવા દુઃખી માણસને જોઈ તેનું હૃદય દ્યાર્દ્ર થઈ જતું અને પોતે કેવી રીતે તેનું દુઃખ ટાળી શકે એજ ચિંતવના થતી; એટલુંજ નહીં પણ તેને મુખી કરવા માટે જે જોઈએ તે આપતો. કોઈ વાગ વાગક તેની પાસેથી નિરાશ થઈને જતો નહીં. વાગકને નગરે દેખે કે પોતાની ખીજી સર્વ કીડા પડતી મૂડી તેને દાન આપવામાં પ્રવૃત્તિ થતી. જે દિવસે કોઈ વાગક ન મળ્યો હોય અને દાન ન અપાયું હોય તે દિવસને નિષ્ફળ અને વધ્ય માનતો. પોતાની પાસેની ઉત્તમમાં ઉત્તમ અને કિંમતી વસ્તુ પણ વાગકને આપવામાં તેનું મન સંકોચતું નહોતું. પૈભવ મળ્યાનો સારજ દાન આપવામાં સમજતો.

એક દિવસે કુમાર રાજ્ય કચેરીમાં ગયો. ત્યાં વાર્તાલાપ કરતાં તેના િન્યાદિક ગુણથી રાજા હર્ષ પામ્યો તેથી તેને એક મુદયવંત હાર ભેટ આપ્યો. પિતા પાસેથી રજા લઈ પોતાને આવાસે જતાં રસ્તામાં કોઈ દીન વાગક મળ્યો. પોતાની પાસે તે વખતે ખીજી કાંઈ વસ્તુ આપવા જેવી નહોતી તેથી ઉદાર દિલવાળા કુમારે તે હાર વાગકને આપી દીધો. એ વખતે પેલો સજ્જન તેની સાથે હતો. તેણે પાછળથી તે વાત ગુપ્તપણે રાજાને કહી દીધી, એથી રાજાને ગુસ્સો થયો. કુમારને એકાંતે બોલાવી કહ્યું કે 'હજી તો તું બાળક છે છતાં ગુણે કરી વૃદ્ધપણું આવ્યું હોય તેમ વર્તે છે. તોપણ હું જે કહું છું તે ઉપર ધ્યાન આપ. આ રાજ્યસંપત્તિ તારી છે, તેને દિવસે દિવસે વધારાનો તારી ફરજ છે. તું ડાહ્યા છે, નિપુણ છે, દાન ગુણે સર્વોત્તમ છો પણ તારામાં કેટલીએક ખામી છે. દાન આપવું તે વિચારીને આપવું જોઈએ. પોતાના હાથમાં જે આવ્યું તે આપી દેવું એ ઉચિત નથી. દ્રવ્યનો સંચય કરવો જોઈએ પરંતુ જેમ તેમ ઉઘાડી દેવું ન જોઈએ; કારણ કે સર્વત્ર દ્રવ્યથીજ આદર પમાય છે. કોઈ વખતે દાન આપવું પણ તે વિચારીને થોડું થોડું આપવું પણ વગર વિચારે જોને તેને જે હોય તે આપી દેવું નહીં, 'અતિ સર્વત્ર વર્તયેત્' એ સૂત્ર નીતિ વાચ્ય હોયેલા ધ્યાનમાં રાખવું.'

સતિતાંગ કુમાર.

૧૧૬

કુમાર તો ગુણી હતો, ગુણનો રાગી હતો, તેથી પિતાના કહેવાથી ખોડું ન લગાડતાં વિચારવા લાગ્યો કે હું ધન્ય છું કે પિતાએ મને શિખા-મળુ આપી. હવે હું થોડું થોડું દાન આપીશ એમ વિચારી થોડું થોડું દાન આપવા માંડ્યું.

એ પ્રમાણે થોડું થોડું દાન આપવાથી કેટલાએક યાત્રકો ખિન્ન થવા લાગ્યા, કેટલાએક પાછા જતા લાગ્યા અને કેટલાએકને થોડું ધણું મળવા લાગ્યું. તેમાંના કોઈ કોઈ તો કુમારનો અપવાદ બોલવા લાગ્યા. કોઈ વાચાળ હતા તે તો કુમારને ગોઠે કહેતા લાગ્યા કે હે કુમાર ! તમે ચિંતામણિ સરખા હતા તે આત્મ કેમ થઈ ગયા ? જગત્માં દાન ગુણજ સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે. જેઓ ઉદાર મનવાળા હોય છે તેનીજ જગત્માં પ્રીતિ વધે છે. દ્રવ્ય પામ્યાનું સાર્યક દાન આપવામાંજ છે. દ્રવ્યની સ્થિતિ નીતિ શાસ્ત્રકારોએ દાન, ભોગ અને નાશ એ ત્રણ કહી છે. જે કૃપણ માણસો દ્રવ્ય મળ્યા છતાં દાન આપતા નથી, ઉપભોગ કરતા નથી, તેના દ્રવ્યની છેલ્લી ગતિ (નાશ) થાય છે. ઉપભોગ કરવામાં કેવળ સ્વાર્થવૃત્તિ અને ઇદ્રિયોને પોષવાનું છે માટે દાન એજ શ્રેષ્ઠ છે. હે કુમાર ! જેઓનો દાન શીલ સ્વભાવ હોય છે તેઓ કોઈ દિવસ દાન આપવામાં પાછા હટતા નથી.

યાત્રકોના આવા આવા ખિન્ન ખિન્ન પ્રકારના ઉદ્ગાર, પોતાનો થતો અપવાદ તથા કેટલાએક દીન યાત્રકોને થતી ખિન્નતા જોઈ કુમારના વિચાર ફરી ગયા. તેનું અંતઃકરણ પૂર્વવત્ દાન આપવામાં ઉત્કંઠિત થયું. જેઓ કામળ અંતઃકરણવાળા હોય છે, જેના હૃદયમાં ઉદારતાની છાપ પડી હોય છે તે માણસ પોતે ગમે તે સ્થિતિમાં હોય તોપણ તેનું મન ખીજાને આપવામાંજ પ્રવૃત્ત રહ્યા કરે છે, યાત્રકની દયા ઉપજાવે એવી વાણી સાંભળી તેઓના મન દ્યાર્દ્ર થઈ જાય છે અને પોતાની પાસે જે વસ્તુ હોય તે આપી દેત પ્રવૃત્ત થાય છે. ધન્ય છે એવા ઉદાર પુરોષો ! અને પોતાની શક્તિ છતાં, પોતાના ઉપભોગને માટે ગમે તેમ દ્રવ્ય વપરાતું હોય તે છતાં દીન દુઃખી યાત્રકોને દેખી જેઓના હૃદયમાં કાંઈ પણ આપવાની વૃત્તિ થતી નથી ચિન્તાર છે તેવા પુરોષો !

ઉદાર અંતઃકરણવાળા કુમારે પિતાના કહેવાથી પોતાનું વર્તન ફેરવ્યું હતું, પણ ઉપર પ્રમાણેના કારણ મળતાંજ તે વિચાર અને વર્તન ફરી ગયાં. તેના મનમાં વિચાર આપવા લાગ્યા કે અરે ! આપણું રાખ્યું તો રહેવાનું નથી

૧૨૦

શ્રી જૈનધર્મ પ્રદર્શ

પણ દ્રવ્ય ઉપરની કેવી મૂઠા છે ! ત્યારે જાગ્યોદય કરે છે ત્યારે તેનો વાસ થયા વિના રહેતોજ નથી અને જાગ્ય સાનુકૂળ હોય છે ત્યારે કાચ-મેવ દ્રવ્યની વૃદ્ધિ થયા કરે છે તો સાસ વખતમાં દાન શા માટે ન આપવું ? નીતિ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે કાઠીએ સંચય કરેલું ધાન્ય, ગામડાખાંડ સંચય કરેલું મધ અને કૃષણ માણસોએ સંચય કરેલી લાંબી બીબનજ બોમ્બે છે. દ્રવ્ય, શરીર, પરિવાર-સર્વે વિનાશ પામે છે, પણ દાન આપવાથી થપેલી કીર્તિ નાશ પામતી નથી. જેમ નિરંતર સંચય કરવાના ગુણથી સમુદ્ર રસા-તળમાં રહે છે અને નિરંતર દાન આપવાના ગુણથી મેઘ સર્વ જગની ઉપર રહે છે તેમ કૃષણતા અને કંબુસાહ કરી નિરંતર દ્રવ્યસંચય કરનારા માણસો જગતના ઉંડાણમાં અધારામાંજ પડ્યા રહે છે અને દાન આપનારા જગતમાં સર્વોપરી થાય છે. માટે દાન આપવું એજ શ્રેષ્ઠ છે. જેમ વિચારી પ્રથમ પ્રમાણે દાન આપવા માંડ્યું. રાજ એ હકીકત સાંભળી કોપાયમાન થયો. પોતાનું કહેલું માન્યું નહીં એવો વિચાર લાગી કુમારને રાજકચેરીમાં આવવાનો નિર્દેશ કર્યો. એ સંબંધી કુમારને ખબર પડી એટલે તેણે વિચાર કર્યો કે હવે અરે રહેવું ઉચિત નથી. આહીં રહી મારાથી દાન આપ્યા વિના રહેવાતું નથી અને પિતાજીને તેથી ગુરસો થાય છે. તો અપમાન સહન કરી અને રહેવું તે કરતાં દેશાટન કરવું વધારે સારું છે. એવો નિશ્ચય કરી એક રાત્રે ગુપ્ત રીતે ઘોડા ઉપર બેસી નીકળ્યો. પેલો તેનો સેક સજ્જન ઇંગિત આકારનો જાણુ હતો તેના સમજવામાં કુમારની ખત આવી ગઈ તે પણ કુમારની રજા લાઇ સાથે આવ્યો. જેમ જાને જાણુ ધીમે ધીમે આસતાં કેટલેક દૂર ગયા.

એક દિવસ માર્ગમાં કુમારે સજ્જનને કહ્યું કે કાંઈ વિગતકારી વાર્તા કહે. તે બોલ્યો-રાજા ! કહો પુણ્ય અને પાપમાં શ્રેષ્ઠ શું ?

કુમારે કહ્યું-તું મૂર્ખ છે. એમાં વિચારવાનું શું છે ? એવો સર્વ માણસો જાણુ છે કે ધર્મ એજ શ્રેષ્ઠ છે. જગતમાં ધર્મથીજ જ્ય અને પાપથી ક્ષય થાય છે. જે પ્રાણી ધર્મ યુક્ત વર્તન રાખે છે તેજ સુખી થાય છે અને તેથી વિપરીત વર્તન ગણા દુઃખી થાય છે.

(અપૂર્ણ)

બનારસ જૈન પાઠશાળા સંબંધી એક વિચિત્ર લેખ

“જૈન” પત્રના ૧૬ માં અંકમાં બનારસ પાઠશાળાના સંબંધમાં તેને પ્રગટ નહીં જણાવતાં એક લેખ લખવામાં આવ્યો છે. તેનું મથાળું “શિવગાને પાંગળાં કારવનાર” (અંધાધુથી) એવું રાખવામાં આવ્યું છે. નીચે સહી “ પાંગળાંનો સાથી ” કરવા ઉપનામથી કરવામાં આવી છે. આ લેખકે પોતાનો લેખ ગમે તેવા ઉદ્દેશથી લખ્યો હોય પણ ત્યારે તેના લેખને સાર આ ખાતાનું અનુપયોગીપણું બતાવવાનું નથી પણ તેને સારી સ્થિતિમાં ચુકવાના છે ત્યારે આવો લેખ લખવાથી તેણે તે ખાતાને ધક્કો લગાડે તેનું પગલું ભર્યું છે. પ્રથમ તો આવો લેખ લખવાતે તદ્દન અધદિતજ છે, પોતે જો પાંગળાંનો સાથી એવું ઉપનામ ખરણ કરે છે તે સત્ય છે તો તેણે પ્રગટપણે પોતાના નામથી કીધી મીતે પોતાના વિચારો પ્રગટ કરવા જોઈએ. તેમાં અડચણ શું છે? મકાન કેવું જોઈએ અથવા વ્યવસ્થા કેવી રાખવી જોઈએ? એ ભ્રમત પોતાના વિચાર જણાવવાની સર્વે જૈનભદ્રુઓને પુર છે. એમાં કોઈને ખેદ ઉપજવાનું પણ કારણ નથી ત્યારે પછી આવો લેખ લખી તેવા કાર્યમાં અગેવાન તરીકે ભાગ લેનારની નિકાલ લેખથી તે સજ્જનનું કર્તવ્ય નથી.

દ્રવ્ય વિના કોઈ પણ કાર્ય બની શકતું નથી એ સિદ્ધ વાત છે. આમાં દ્રવ્યની આવશ્યકતા છે તેટલો તે લેખક પણ કબુલ કરે છે ત્યારે પછી તેને માટે દ્રવ્ય મેળવનાર શુદ્ધસ્થ કેવા હોવા જોઈએ તે અત્રે સમજી શકતા નથી. લેખકના વિષયનો મુખ્ય વિભાગ તો એવા જ્ઞાનમંદીર માટે મકાન કેવા પ્રકારનું બંધાવવું જોઈએ તે બતાવનારો છે અને તે લેખ બહાર પડ્યા અગાઉ તેને માટે મકાન તો તૈયાર સ્થિતિનું તેને માટે દ્રવ્ય આપનાર શુદ્ધસ્થોની સરજી અનુસાર લેવાઈ ચુકેનું હતું ત્યારે પછી મકાન બાંધવા સંબંધી સૂચના શું કામની હતી?

પણી વ્યવસ્થાના સંબંધમાં લેખને અતે માત્ર એક વાક્ય તેની જરૂર છે એમ બતાવનાર લખ્યું છે તેનું કળ શું? તેવા હાપણવાળા વિદ્વાને તો પોતાના વિચાર વિસ્તારથી જણાવવા જોઈએ કે આવી વ્યવસ્થા જોઈએ, તેને પડદામાં રહીને નાચવાનું

કામ શું? જ્યારે કોઈની નિંદા લખવી હોય છે. ત્યારેજ એમ કંઈ વાની જરૂર પડે છે. પણ તેના નિકૃષ્ટ મનુષ્યનું નામ છુપું રાખી શકતું નથી; માટે હવે પછી તેની રીતે ન લખતાં ખુશીની સાથે પોતાના વિચાર સ્પષ્ટ રીતે જૈન પત્રદ્વારા પ્રગટ કરવા અથવા અમારી તરફ લખી મોકલવા.

અમે જનારસ પાઠશાળાનો આવશ્યકતા પૂર્ણ રીતે સ્વીકારીએ છીએ, તેને તન મન ધનથી મદદ કરવા કરાવવા તાત્પર્યે છીએ. અમે તેની વ્યવસ્થા બહુ સારી થવા તેમજ તેનાથી સંતોષ લાભ મળવાને હિતેશ્વર છીએ તેથી બેધડક હિતપુદ્ધિથી દીર્ઘદષ્ટિ પોતાની પોતાના વિચાર અમારી તરફ લખી મોકલવા. અમે દરેક યોગ્ય સૂચનાઓ ધરાવે અમલ કરાવવા બળતી તજવીજ કરશું.

જૈનધર્મના તત્વોના અભ્યાસ માટે ખાસ ઇનામે.

જૈનધર્મનું તત્વજ્ઞાન ફેલાવવા માટે કેટલાક ઇનામે આપવાની મોકલણ કરવામાં આવ્યા છે. જેને અનુસરી રૂ.૧૫) રૂ.૧૦) તથા રૂ.૫) ના પુસ્તકોના ત્રણ ઇનામે પહેલા ત્રણ ફોટોફર્મ્સ ઉમેદવારોને આપવામાં આવશે. સરત માત્ર એટલીજ કે 'દુનિયાનો સૌથી પ્રાચીન ધર્મ'નું પુસ્તક વાંચી તે ઉપરથી નીચેની ત્રણ બાબતો ઉપર દરેક ઉમેદવારે પોતાના વિચારો નિખર્ષણે આરા તરફ મોકલી આપવા.

૧ ઇતિહાસ સ્વરૂપ. ૨ જન્યકર્તા કોણ? ૩ હવનું સ્વરૂપ

ઉપરનું પુસ્તક નીચે લખેલ ટેકાઓની મળશે.

૧ શ્રી જૈનધર્મ પ્રસારક સભા. સાવનગર

૨ શ્રી જૈન વિદ્યા પ્રચારક સભા. પાલીતાણા.

૩ પ્રવચન પાસેથી. સુવર્ણ-વીઠલવાડી.

આ પુસ્તક માટે યજ્ઞ મુનિરાજ વીઠેરેએ ઉચ્ચ અભિમાન આપ્યો છે. તેનો કિંમત રૂ.૧-૪-૦ પોસ્ટેજ ૦-૪-૬

સાકરચંદ્ર માધુકચંદ્ર વડીયાળી,

મુદ્રક.